Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

Ruská migrace do České republiky a předpoklady Rusů pro získání českého občanství

Bakalářská práce

Autor: Dominika Benešová
Studijní program: Humanitní studia
Studijní obor: Transkulturní komunikace
Vedoucí práce: Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Jana Karlová, Ph.D.

Hradec Králové 2023

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: **Dominika Benešová**

Studium: P20P0619

Studijní program: B6107 Humanitní studia

Studijní obor: Transkulturní komunikace

Název bakalářské práce: **Ruská migrace do České republiky a předpoklady Rusů pro získání českého občanství**

Název bakalářské práce AJ: Russian migration in the Czech Republic a precondition of Russian for acquiring Czech citizenship

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Předkládaná bakalářská práce se zabývá migrací Rusů na území České republiky po roce 1991 a vztahu ruské menšiny k možnosti akvizice českého státního občanství. V teoretické části práce budou uvedené základní předpoklady ruské imigrace, jejich životní perspektivy v České republice a dispozice pro začlenění do české společnosti, přičemž zdůrazňován bude zejména vztah k českému občanství, které bude analyzováno z hlediska participace na společenském životě i pobytovém statusu. Cílem praktické části práce je prostřednictvím kvalitativního výzkumu zjistit postoje ruských občanů k tomuto právnímu i sociálnímu svazku mezi fyzickou osobou a státem.

Klíčová slova

migrace, trvalý pobyt, státní občanství

COLLIER, Paul.Exodus. Jak migrace mění náš svět. Praha:Nakladatelství Libri,2017. ISBN 978-80-7277-557-6.

DRBOHLAV, Dušan. Migrace a (i)migranti v Česku. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7419-039-1.

HLAVÁČEK, Petr. Rusové v Praze: Ruští intelektuálové v meziválečném Československu. Praha: Univerzita Karlova. Filozofická fakultaUniverzita Karlova. Filozofická fakulta, 2017. ISBN 978-80-730-8748-7.

KELLER, Jan. Evropské rozpory ve světle migrace. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2017.ISBN 978-80-7419-249-4.

POSPÍŠIL, Ivo. Rusko a Rusové na Moravě, Morava a Moravané v Rusku: cesta k podstatě. In Russkije i Moravija – Rusové a Morava III. Brno: Ruské kulturně osvětové sdružení na Moravě, 2013. ISBN 978-80-904509.4-3.

SZALÓ, Csaba. Transnacionální migrace. Proměny identit, hranic a vědění o nich. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. ISBN 978-80-7325-136-9.

ŠKUTINA, Vladimír. Rusové přicházejí a odcházejí. Praha: Region, 1990. ISBN 80-900105-2-0.

UHEREK, Zdeněk. Migrace- Historie a současnost. Praha: Občanské sdružení PANT, 2016. ISBN 978-80-905942-9-6.

Zadávající pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií, Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.

Oponent: Mgr. Jana Karlová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 12.3.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Ruská migrace do České republiky a předpoklady Rusů pro získání českého občanství* vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Luďka Jirky, Ph.D. a veškeré použité prameny a informace řádně cituji v seznamu použité literatury.

V Praze dne 27. 4. 2023

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu práce Mgr. Luďku Jirkovi, Ph.D. za vedení bakalářské práce a cenné rady, které mi v průběhu psaní poskytoval. Dále děkuji všem zúčastněným respondentům, kteří se se mnou podělili o svůj životní příběh a dodali tak předložené práci nový rozměr.

Anotace

BENEŠOVÁ, Dominika. *Ruská migrace do České republiky a předpoklady Rusů pro získání českého občanství.* Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023, 60 s. Bakalářská práce

Předkládaná bakalářská práce se zabývá migrací Rusů na území České republiky po roce 1991 a vztahem ruské menšiny k možnosti akvizice českého státního občanství. V teoretické části práce jsou uvedené základní předpoklady ruské imigrace, jejich životní perspektivy v České republice a dispozice pro začlenění do české společnosti, přičemž zdůrazňován je zejména vztah k českému občanství, které je analyzováno z hlediska participace na společenském životě i pobytovém statusu. Cílem praktické části práce je prostřednictvím kvalitativního výzkumu zjistit postoje ruských občanů k tomuto právnímu i sociálnímu svazku mezi fyzickou osobou a státem.

Klíčová slova: Rusové, migrace, státní občanství České republiky, Česká republika, integrace

Annotation

BENEŠOVÁ, Dominika. *Russian migration in the Czech Republic a precondition of Russian for acquiring Czech citizenship*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2023, 60 pp. Bachelor Degree Thesis

The presented bachelor thesis deals with the migration of Russians to the Czech Republic after 1991 and the opinion of the Russian minority on the possibility of acquiring Czech citizenship. The theoretical part of the thesis presents the basic assumptions of Russian immigration, their life perspectives in the Czech Republic and their disposition for integration into Czech society, emphasizing in particular their attitude towards Czech citizenship, which is analysed in terms of participation in social life and residence status. The aim of the practical part of the thesis is to determine, through qualitative research, the attitudes of Russian citizens towards this legal and social union between the individual and the state.

Keywords: Russians, migration, citizenship of the Czech Republic, Czech Republic, integration

Obsah

1. Úvod ... 8
2. Vymezení základních pojmů ... 10
3. Vývoj ruské migrace po roce 1991 ... 17
3.1. Rozpad Svazu sovětských socialistických republik ... 18
3.2. Migrace po roce 1989 ... 18
3.3. Migrace ve 21. století ... 19
4. Důvody migrace ... 20
4.1. Migrace ekonomická ... 20
4.2. Migrace z etnických důvodů ... 21
4.3. Migrace za vzděláním ... 21
4.4. Migrace pro vytvoření alternativního života ... 21
4.5. Další faktory ovlivňující migraci Rusů ... 22
5. Ruská menšina na území České republiky ... 23
5.1. Domněnka o slovanské podobnosti ... 24
5.2. Vztah mezi českou majoritou a ruskou minoritou ... 26
6. Vývoj integrační politiky po roce 1991 ... 27
6.1. Integrační politika ve 21. století ... 28
7. Integrace Rusů do české společnosti ... 29
7.1. Organizace, které napomáhají integraci Rusů do české společnosti ... 31
7.2. Strukturální, sociální, kulturní a identifikační integrace ... 32
8. Legislativní úprava ruské migrace do České republiky ... 33
8.1. Podmínky vstupu a základní povinnosti po vstupu cizinců z třetích zemí na území České republiky ... 33
8.2. Typy pobytů na území České republiky ... 34
9. Praktická část ... 38
9.1. Metodologie výzkumu ... 38
9.2. Cíl výzkumu ... 39
9.4. Metoda výzkumu ... 40
9.5. Etika výzkumu ... 41
9.6. Získávání dat ... 41
9.7. Charakteristika respondentů ... 41
9.8. Shrnutí výsledků výzkumného šetření ... 42
9.9. Závěrečné shrnutí výsledků výzkumného šetření ... 49
10. Závěr ... 53
Seznam použitých zdrojů ... 56

1. Úvod

K vysoce aktuálním tématům současnosti patří fenomén migrace, se kterou se setkáváme téměř každý den. Dané téma, které je zúžené jen na ruskou populaci, je i námětem předložené bakalářské práce. Práce se v teoretické části věnuje vymezení pojmů, které souvisí s uvedenou migrací, jako například rozdělení druhů migrace a sní spojené push a pull faktory, imigrant, migrant, emigrant, majorita, minorita, národ, národnostní menšina, kultura, integrace, asimilace a akulturace. Dále jsou uvedeny základní předpoklady ruské imigrace zahrnující faktory, které vedou ruské občany k migraci. Jsou zde zmíněny hlavní důvody, které zapříčinily jejich odchod ze své rodné země. S tím úzce souvisí i otázka migrace z prostředí válečného konfliktu vyvolaným Ruskou federací na Ukrajině. V našem českém prostředí se setkávají tři skupiny migrantů, a to z Ukrajiny, ale také ti, kteří prchají z Ruska před případnou mobilizací a ti, kteří na našem území již dlouhodobě pobývají (například za účelem studia na vysoké škole, v rámci podnikání apod.), přičemž mnozí uzavírají nebo hodlají uzavřít manželství s občany České republiky.

V této souvislosti se naskýtá otázka, jaké jsou vyhlídky přistěhovalců na trhu práce a dalších životních oblastí. Je zde zahrnuta i domněnka o slovanské podobnosti národů, která přispívá porozumění ruské menšině na území České republiky. Zvláštní pozornost je věnována postavení ruské menšiny v české společnosti, jejich dispozicím pro začlenění do české společnosti a sociálního života. Samozřejmě je kladen i důraz na možnost získání českého občanství, protože to ovlivňuje nejen možnosti přistěhovalců, ale i jejich budoucí postavení v zemi. Kapitola, věnující se vývoji ruské migrace napomáhá pochopit, proč se Česká republika stala postupem let cílovou destinací pro Rusy a jaké faktory jsou pro ně lákavé. Podle posledních statistik uvedených Českým statistickým úřadem, žije v České republice celá řada občanů, kteří mají jiné občanství než české. Podle veřejně dostupných informací zde žije k poslednímu sčítání lidu z roku 2021 658 564 obyvatel s cizím státním občanstvím, z toho 45 154 občanů s ruskou příslušností. V šesté kapitole se práce zabývá legislativou související s migrací do České republiky a podmínkami, které musí cizinci splnit. Jsou zde vypsány jednotlivé typy povolení k pobytu, na základě, kterých zde můžou cizinci z Ruska pobývat. Bakalářská práce zjišťuje životní perspektivy Rusů na území České republiky a jejich zájem o integraci do české společnosti. Uvedené jsou zde i dispozice pro začlenění do české společnosti, přičemž zdůrazňován je zejména vztah k českému občanství, které je analyzováno z hlediska participace na společenském životě i pobytovém statusu.

Nedílnou součástí praktické části práce je realizované šetření za pomoci kvalitativního výzkumu, který je zaměřen na zjištění stanovisek postoje ruských občanů k tomuto právnímu i sociálnímu svazku mezi fyzickou osobou a státem. Tyto názory budou podrobeny kvalitativní analýze, aby bylo možné porozumět, jak důležitou roli pro ruské přistěhovalce hraje otázka občanství. Předložená práce slouží jako analýza problému z několika pohledů, a na základě toho, může přispět k lepšímu pochopení této problematiky pro širší veřejnost.

2. Vymezení základních pojmů

Hned v úvodu je důležité vymezit základní pojmy, které s předkládanou prací úzce souvisí. Mezi tyto pojmy patří například termín migrant, imigrant, emigrant a cizinec, se kterými jsou také spojeny i procesy nazývané migrace, emigrace a imigrace. Ačkoliv pojmy zní velice podobně, jsou ale mezi nimi zásadní rozdíly.

Migrace a její druhy

Migraci můžeme definovat jako proces, při kterém dochází k přesunu lidí uvnitř státu či přes území ohraničené státními hranicemi. Mezi jednu z nejvýznamnějších vln tohoto stěhování ve středověké Evropě považujeme „stěhování národů." Nejčastější důvody přemísťování lidí mohou být náboženské, politické, pracovní, ale i z důvodu přírodních katastrof, válek a další. Migraci můžeme rozčlenit na dobrovolnou a vynucenou, se kterou pak úzce souvisí uprchlictví.[1] Migrací dobrovolnou míníme všechny důvody, které nesou osobní charakter, například zvyšování si kvalifikace či studium.[2] *„Hranice mezi dobrovolnou a nucenou migrací jsou navíc prostupné: Osoby, které migrují z důvodů vážné sociální a ekonomické situace, nelze jednoduše označit za ekonomické migranty' a ne každou pracovní migraci lze beze všeho charakterizovat jako migraci po všech stránkách dobrovolnou, poněvadž „také situace hospodářské nouze může být nátlakem ohrožujícím život."*[3] Petr Štica vymezuje migraci na základě prostorových aspektů. Uvádí tak migraci vnitřní a migraci mezinárodní.

Při vnitřní migraci dochází k pohybu osob uvnitř státu, stěhování se z venkova do měst či opačně, nebo v rámci určité oblasti a regionu. A mezinárodní migrací myslí pohyb mezi územími celky ohraničenými státními hranicemi.[4] Milan Palát dále dělí dobrovolnou migraci na řetězovou, kdy jejím cílem je sloučení rodiny, neimigrační a inovační. Neimigrační migraci uvádí jako druh migrace, kdy se jedinec dočasně přestěhuje do hostitelské země, ale po jisté době se navrací zpět do své mateřské země, čímž myslíme zemi původu migranta. Inovační migraci chápe jako migraci, jejímž cílem je dosáhnout lepších životních perspektiv a podmínek

[1] ŠTICA, Petr. *Etika a migrace: vybrané otázky současné imigrace a imigrační politiky.* Ostrava: Moravapress, 2014.
[2] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
[3] ŠTICA, Petr. *Etika a migrace: vybrané otázky současné imigrace a imigrační politiky.* Ostrava: Moravapress, 2014. s. 15.
[4] ŠTICA, Petr. *Etika a migrace: vybrané otázky současné imigrace a imigrační politiky.* Ostrava: Moravapress, 2014. s. 15.

pro život.[5] Za vynucenou migraci lze považovat tu, která je způsobena přírodními katastrofami, pronásledováním, ozbrojenými konflikty, či jinými situacemi, které představují ohrožení života, svobody a živobytí jedince. Nejzásadnější rozdíl v dobrovolné a nedobrovolné migraci spočívá v tom, že nedobrovolná migrace nevzniká na základně vlastního rozhodnutí jedince. Vystěhování lidí z mateřské země chápeme jako emigraci, naopak jejich přistěhování do nové země, státu, rozumíme jako imigraci. Migrace je pro stát a společnost přínosná v dlouhodobé perspektivě.[6]

Migraci lze dělit i dle časového horizontu na krátkodobou, dlouhodobou, přechodnou a kyvadlovou. Délka krátkodobé migrace musí být kratší než jeden rok, naopak dlouhodobá musí trvat minimálně přes jeden rok. O přechodné migraci mluvíme v případě, že migrant využije nějakou zemi jako tranzitní, zdrží se na jejím území, ale poté nadále pokračuje do své cílové země. Kyvadlová migrace je typická tím, že se migrant opakovaně vrací do své rodné země.[7]

Vzhledem k situaci ve světě, kdy hned na několika místech panují nepokoje, je třeba zmínit i pojmy týkající se legální a nelegální migrace. Petr Štica rozlišuje migraci regulérní, tedy legální migraci a neregulérní, jakožto nelegální migraci.[8] Legální migraci můžeme definovat jako příchod lidí na území jiného státu než rodného, kteří splňují všechny zákonné podmínky v zemi, které je opravňují nacházet se na daném území.[9] Nelegální migrace je sama o sobě dost problematickým termínem. Považujeme ji jako situaci, kdy osoba nebo osoby porušují nelegálně pobytový režim dané země. Osoba, osoby jsou pak na daném území hostitelské země nezákonně, a důvody mohou být: skončení platnosti víza nebo povolení k pobytu, vlastnění podvodných dokladů, nedovoleným způsobem překročí státní hranici mimo hraniční přechod bez potřebných dokladů, nebo se nepozorovaně přepraví ve skrytém prostoru dopravního prostředku. Petr Štica ji definuje jako migraci, která neprobíhá v souladu s aktuálně platnými imigračními a pobytovými zákony přijímající země.[10]

---

[5] PALÁT, Milan. *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii.* Ostrava: Key Publishing, 2014.
[6] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
[7] ŠTICA, Petr. *Etika a migrace: vybrané otázky současné imigrace a imigrační politiky*. Ostrava: Moravapress, 2014. ISBN 978-80-87853-20-7.
[8] ŠTICA, Petr. *Etika a migrace: vybrané otázky současné imigrace a imigrační politiky*. Ostrava: Moravapress, 2014. ISBN 978-80-87853-20-7.
[9] PALÁT, Milan. *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii.* Ostrava: Key Publishing, 2014.
[10] ŠTICA, Petr. *Etika a migrace: vybrané otázky současné imigrace a imigrační politiky.* Ostrava: Moravapress, 2014. s. 11.

Lze však uvést, že výše uvedená typologie migrace utváří specifické kategorie, které jsou poté vůči jednotlivým migrantům aplikovány. Musíme však zdůraznit, že se jedná pouze o typologii a kategorizaci, a každý migrant není zařaditelný do předem stanovené definice, ale jeho cesta i identita je spíše průsečíkem několika možných – výše uvedených termínů. V případě ruské migrace můžeme hovořit jak o dobrovolné, tak vynucené. Mnoho Rusů přichází do České republiky za lepšími životními podmínkami, kterými může být studium, práce a kvalita života. Je nutné však uvést, že do uzavření hranic Ruska a nevydávání nových víz ze strany České republiky, jich mnoho uteklo kvůli poltické situaci, která v Rusku panuje. Je třeba zmínit, že tyto kategorie migrace nejsou striktně oddělené a mohou se navzájem prolínat. Studenti z Ruska mohou po absolvování vysoké školy zůstat v České republice a uplatnit se na trhu práce, taktéž i pracující si mohou později založit rodinu a usadit se zde trvale.

Migrant, imigrant a emigrant

Dále je zapotřebí vymezit i další pojmy, které jsou spjaté s migrací. Migrant, je každá osoba, která dobrovolně či nedobrovolně na základě nejrůznějších důvodů opouští svou rodnou zemi a stěhuje se za hranice svého státu na dobu trvající minimálně jeden rok. Migranty můžeme rozdělit do těchto kategorií – přistěhovalci, neregulérní migranti a žadatelé o mezinárodní ochranu a uprchlíci. Ti, kteří se rozhodli opustit svou zemi a žijí v hostitelské zemi dle zákonných podmínek po dobu delší než jeden rok, nazýváme přistěhovalci. Neregulérní migranti jsou ti, kteří se do hostitelské země dostali nelegálně, nebo během svého pobytu o oprávnění přišli, ale nadále v zemi pobývají. Poslední skupinou jsou ti, kteří v hostitelské zemi hledají ochranu a azyl před svou domovskou zemí. Nejčastějším důvodem odchodu těchto lidí ze své země je pronásledování, psychický nátlak, ohrožení na životě či diskriminace.[11] Lidé, kterým hostitelský stát zajistí azyl, nazýváme azylanti. Pakliže je cizinci udělen azyl v České republice, nabývá tak postavení migranta s trvalým pobytem se všemi výhodami, které jsou spjaté s tímto statusem. Má volný přístup na český trh práce, může využívat výhody systému sociálního zabezpečení i veřejného zdravotního pojištění. Azylanti mají navíc možnost se účastnit integračních

[11] POSPÍCHALOVÁ, Adéla a MIHOLOVÁ, Kristýna. *Dovedu to pochopit „Migrace“* [Příručka pro učitele] [online]. Praha: Varianty, 2013. [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://cloud.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/news_431.pdf

programů zajišťovaných státem na zajištění bydlení, jazykových kurzů nebo sociálního a právního poradenství apod.[12] Nevztahuje se na ně však aktivní ani pasivní volební právo.[13] Za imigranta považujeme osobu, která se z jednoho státu přestěhovala do jiného, v němž se rozhodla začít žít svůj nový život. Emigrant je naopak člověk, který, dobrovolně či nedobrovolně opustil svou rodnou zemi. Člověk se při svém stěhování ocitá na pomezí obou pojmů, neboť se z něj z jednoho pohledu stává emigrant tím, že opouští svou zemi a zároveň je i imigrantem, protože přichází do země nové, jakožto cizinec. Ministerstvo vnitra České republiky definuje cizince následovně: *„Dle zákona o pobytu cizinců se cizincem rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie. (zákon 326/1999, § 1, odstavec 2)“.*[14]

Ruští migranti vyhledávají v České republice lepší životní podmínky, kvalitnější vzdělávání, lékařskou péči i větší uplatnění na trhu práce. V kontextu bakalářské práce, budeme používat vůči Rusům pojem imigrant nebo migrant, protože jejich postavení v České republice upravuje tento právní pojem a splňují tak požadavky k takovému označení z pohledu České republiky.

Cizinec

Za cizince je považována jakákoli fyzická osoba podle ustanovení zákona o pobytu cizinců, která není občanem České republiky, má povolení k pobytu, tedy vízum nad 90 dnů, nebo platný azyl.[15] Z výše uvedeného vyplývá, že na Rusy, kteří se nachází na území České republiky, je z pohledu práva pohlíženo jako na cizince.

Majorita, minorita, národ, národnostní menšina, kultura

Společnost je tvořena z menšin. Každý člověk je součástí nějaké menšiny, dokonce i několika menšin najednou.[16] Posléze, co se cizinec ocitne v nové zemi, se z něj stane i přísluš-

[12] RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009.
[13] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant: imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
[14] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Slovníček pojmů. *Ministerstvo vnitra české republiky* [online]. Praha: MVČR [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx
[15] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
[16] GABAL, Ivan. *Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace.* Praha: G plus G, 1999.

ník minority. Minorita představuje skupinu osob, která se svými znaky liší od většinové společnosti. Za příslušníka národnostní menšiny je považován ten, kdo se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje vůli být považovaný za příslušníka národnostní menšiny spolu s ostatními, se kterými sdílí stejnou národnost.[17] Ivan Gabal definuje národnostní menšinu jako společenství lidí, které jako komplet nepřijímá za svou národní identitu téhož státu, v němž žije.[18] Yana Leontiyeva definuje menšinu, jako skupinu lidí, kdy její příslušníci jsou v určité nevýhodě vůči majoritní populaci a sdílejí pocit jakési skupinové solidarity. Příslušníci těchto skupin tak mnohdy vnímají sebe samu jako vyřazenou z většinové společnosti. Jejich pocit sounáležitosti mezi sebou pak může umožňovat i to, že se stávají cílem diskriminace a předsudků ze strany majoritní společnosti.[19] Národ, je pak osobité, kulturní společenství lidí, na jehož utváření měly největší vliv společné dějiny a společně obývané území. Národní příslušnost znamená příslušnost k národu. V případě, že ve státě žijí další příslušníci odlišných etnik, než které konstituují národ, jsou označovány za etnickou nebo národnostní menšinu.[20] Podle Ernesta Renana se pojetí národa liší od tradičního etnického pojetí. To klade důraz na biologické, rasové a jazykové faktory. Ernest Renan zdůrazňoval, že národ je spíše výsledkem společného kulturního a historického zázemí, které se projevuje v jazyce, tradicích a zvyklostech a zároveň přihlašování se k národu. Současně poukazoval na fakt, že národ je dynamický a proměnlivý a může se v průběhu času vyvíjet a měnit. Autorovo pojetí národa se stalo základem moderního národního hnutí a přispělo k vytvoření mnoha současných států a národních komunit.[21] Kultura, je komplex výtvorů lidské civilizace materiálních a duchovních. Zahrnuje vzorce chování, projevy chování, předávané zkušenosti, zvyklosti, tradice, symboly a rituály. Minorita si je svých odlišností vědoma a usiluje dobrovolně o zachování označení národnostní menšiny z důvodu zachování si svého jazyka a kultury. Nicméně, neexistuje v právu obecně uznávaná definice pro menšinu. Úřední vymezení menšin je zakotveno v právu daného státu, a to souvisí i s režimem, který

[17] VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Rada vlády pro národnostní menšiny. [online]. Praha: Vláda ČR [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/obyvatelstvo-cr-podle-narodnosti-6518/

[18] GABAL, Ivan. *Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace.* Praha: G plus G, 1999.

[19] LEONTIYEVA, Yana a Martin VÁVRA. *Postoje k imigrantům.* Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2009.

[20] PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie*: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]. Praha: Portál, 2010.

[21] KILIAS, Jarosław. Renanovské pojetí národa a současná sociologie. *Sociologický časopis* 39 (4), 1999: 423-432.

ve státě panuje. Podle Reného Petráše v dnešní době vyvstávají otázky v postavení homosexuálů, nebo tělesně postižených. Podle něj však odborníci odmítají rozšíření pojmu menšina o tyto skupiny.[22]

Rusové, jsou v České republice národnostní menšinou kvůli historickým a politickým souvislostem a migraci, zejména v obdobích první a druhé světové války. Snaží si zde udržovat svoji kulturní identitu a tradice, a to především pořádáním různých aktivit, kterými mohou být kulturní akce, festivaly a komunitní centra.

Integrace, asimilace a akulturace

Při akulturaci dochází k sociálnímu procesu, při kterém se dostávají do dlouhodobého střetu či kontaktu dvě různé kultury, nebo i několik kultur najednou. Dochází při ní k přebírání jednotlivých prvků pocházejících z jiné kultury, k vytlačování i k jejich přetváření.[23] Integrace, je proces, při kterém se jednotlivci nebo skupiny přistěhovalců stávají součástí nové společnosti a začlení se do jejich původních hodnot, norem, pravidel a zvyklostí.[24] Je jednou z klíčových aspektů. Jak náročné je se začlenit do nového prostředí lidem dochází až v okamžiku, kdy přicházejí do nového společenství lidí, například v rámci změny povolání či školy. Mezinárodní migrace však s sebou nese mnohem zásadnější a početnější změny do života jednotlivců. Přichází do jiného společenství, které se liší svou kulturou od kultury dané země.[25] Podle Petra Štica, je ji potřeba chápat z dvou hledisek. Jedním je asimilace, jakožto jednostranné začleňování cizinců do majoritní společnosti. Druhým je integrace, jako proces oboustranný, tedy netýkající se pouze imigrantů, ale i přijímající majoritní společnosti, kdy je kladen nárok na obě strany. Proces integrace nemůže být úspěšně ukončen, pokud přijímající společnost nespolupracuje a nevytvoří tak podmínky pro integraci cizinců. Jednostranné začleňování imigrantů do společnosti Petr Štica definuje jako přizpůsobení se cizinců majoritní společnosti, kdy přijímají a respektují její zvyky, tradice a kulturu.[26] Jak jsem již zmiňovala, tento proces je tedy oboustranný a vyžaduje si určité úsilí všech zúčastněných. Od cizinců se očekává, že budou

[22] PETRÁŠ, René. *Cizinci ve vlastní zemi: dějiny a současnost národnostního napětí v Evropě.* Praha: Auditorium, 2012.
[23] PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů].* Praha: Portál, 2010.
[24] DEAUX, Kay. *To be an immigrant,* New York: Russel Sage Foundation, 2006.
[25] UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠŤÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost.* Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016.
[26] ŠTICA, Petr. *Etika a migrace: vybrané otázky současné imigrace a imigrační politiky.* Ostrava: Moravapress, 2014.

připraveni přizpůsobit se většinové společnosti, avšak bez nutnosti vzdání se své vlastní kulturní identity. Hostitelská strana a veřejné instituce naopak musí poskytnout efektivní podporu nově příchozím v překonávání bariér.

Dále se předpokládá, že budou zohledněny práva povinnosti všech, bude zajištěn přístup ke službám, a také na trh práce, vzájemné respektování hodnot apod.[27] V případě asimilace cizinců je to úplné přizpůsobení minority majoritě, kdy se příslušníci menšiny naprosto vzdávají a opouštějí svoje tradice a zvyky vlastní kultury.[28] Ve výše uvedené kapitole jsme se seznámili s pojmy, s kterými se i v dalších částech bakalářské práce budu zabývat.

Push faktor a pull faktor

Důležitým aspektem migrace jsou push a pull faktory. Push Faktory definuje Lee ve svém textu *„A Theory of Migration"* jako faktory, které donutí jedince opustit svůj domov a odejít do jiné země. Můžou jimi být například špatné životní podmínky, sociální prostředí, chudoba, nedostatečné uplatnění se na trhu práce, nedostatečná zdravotní péče nebo přírodní katastrofa. Pull faktory jsou přesným opakem, jedná se o faktory, které jedinci naopak ocení a lákají je na určité místo. Typickým příkladem může být lepší uplatnění na trhu práce, životní podmínky, náboženská svoboda, kvalitnější systém školství, nebo i lepší dopravní prostředky a komunikační systémy.[29]

V případě migrace Rusů z Ruska působily push faktory, kterými byly nejen špatná ekonomická situace, korupce, která ovládala systém, ale i povinná vojenská služba, která navazovala v dnešní době na mobilizaci do války s Ukrajinou. Pull faktory, které přivedly Rusy do České republiky, mohly být například, kvalitní zdravotní péče, ačkoliv placená, systém vzdělávání, který není ovlivněn korupcí nebo jen pocit stability, který Česká republika, jako stát přináší.

Za nejdůležitější push faktory, kvůli kterým Rusové opouštějí svou rodnou zemi, můžou být například neuspokojivé životní podmínky v Rusku, přístup ke zdravotní péči, bezpečnost ve státě a kvalita vzdělávání. Mnoho Rusů se setkává ve svém státě s diskriminací, politickým

[27] HERBIAN KARLIKOVÁ, Simona a Pavla ČERYCHOVÁ. *Manuál lokální integrace migrantů v České republice*. Praha: Sdružení pro integraci a migraci, 2020.
[28] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
[29] *Push and Pull Factors and Lee's Theory of Migration* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://epgp.inflibnet.ac.in/epgpdata/uploads/epgp_content/S000453PO/P001844/M029737/ET/1525155291PS_MU_15Lee_Migration_Theory__Push_and_pullModule15Paper10Ed.pdf

pronásledováním a korupcí, která omezuje jejich práva. Je nutno zmínit i omezování svobody projevu, na kterou navazují i restrikce ze strany státu.

Z výše zmíněného vyplývá, že Rusové, kteří přicházejí do České republiky, tvoří národnostní menšinu. Jde o minoritu, která si udržuje svou odlišnost od majoritní společnosti. A právě občanství, by mohlo napomoci k překonání odlišností, alespoň v rovině právní.

3. Vývoj ruské migrace po roce 1991

Mezinárodní migraci do Československa a její vývoj výrazně ovlivnily politické změny, které se udály v letech 1989-1990. Důležitým milníkem byl rozpad tehdejšího Československa a následný vznik České republiky ke dni 1. 1. 1993 a její začleňování do globalizovaného světa a vstup do Evropské unie 1. 5. 2004. Přeměna ekonomiky a politiky s pádem železné opony patřily mezi zásadní faktory.[30] Probíhaly zde změny politických a ekonomických rozměrů, a tak Československá republika, později Česká republika získala novou image evropské imigrační země.[31] Cizincům zde vznikaly nové možnosti podnikání, kvůli liberálnímu pracovnímu trhu, který zde dříve neexistoval.[32] Česká země a nejen Praha, se tak v 90. letech 20. století staly cílem dočasné pracovní migrace, ale i trvalého přistěhovalectví.[33] Otevření hranic přineslo nové možnosti a umožnilo spojení s dalšími státy světa, zvýšilo růst ekonomiky a samozřejmě i imigraci, která s sebou nesla nejen pozitivní konsekvence, ale i ty negativní.[34] Socioekonomický stav Ruska byl a je, jedním ze stěžejních determinantů, při kterém dochází k populačnímu pohybu, a nepochybně klíčově působí i na počet a složení ruské imigrační společnosti v České republice nyní, a stejně tak to může být i v budoucnu. Totální krize ekonomické sféry společnosti na pomezí 20. a 21. století s sebou nesla komplex problémů, které podněcovaly Rusy migrovat do jiného státu.[35]

---

[30] DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010.
[31] HORÁKOVÁ, Milada. *Výzkum rodin migrantů v ČR: východiska a základní pojmy projektu Návrh informačního systému o rodinách migrantů z třetích zemí.* Praha: VÚPSV, 2014.
[32] BILÍK, Petr. *České země a Československo ve 20. století.* Olomouc: Olomoucký kraj, 2013.
[33] BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku.* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005.
[34] KOLDINSKÁ, Kristina, Harald Christian SCHEU a Martin ŠTEFKO, ed. *Sociální integrace cizinců.* Praha: Auditorium, 2016.
[35] ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století].* Praha: Portál, 2001.

3.1. Rozpad Svazu sovětských socialistických republik

Svaz sovětských socialistických republik se rozpadl dne 26. prosince 1991 deklarací č. 142-H Nejvyššího sovětu Sovětského svazu, která uznala nezávislost dvanácti svazových republik. Tím vytvořila i Společenství nezávislých států.[36] Rozpad SSSR měl dopad i na země střední Evropy. Přispěl ke zlepšení ekonomického růstu, demokratizaci i stabilitě. Prezidentem, nyní už jen Ruské federace, byl zvolen Boris Nikolajevič Jelcin, který bojoval proti korupci a komunistům. Usiloval o to, aby se země stala demokratickou a měla fungující hospodářský systém i přes to, že v ní byl silně zakořeněný komunismus, který měl stále své příznivce. Po sovětské éře zůstalo spousta negativních fenoménů, jako nevýkonné zemědělství, upadající průmysl, krachující podniky, narůstající kriminalita a zahraniční dluh v celkové výši 80 miliard. Vše měla zvrátit radikální reforma, kterou zorganizoval ekonom Jegor Gajdar při jeho takzvané „šokové terapii." Začalo uvolňování cen, které bylo dramatické, potraviny začaly ihned zdražovat a inflace všem lidem znehodnotila většinu úspor. Lidé začali odcházet.[37]

3.2. Migrace po roce 1989

Když po roce 1989 začal do Československé republiky přicházet velký počet cizinců, bylo to pro české a slovenské občany něco nevídaného a nečekaného, ale zároveň s tím, přicházela i nová zkušenost. Nejednalo se však jen o nově příchozí z Východu, kteří hledali lepší životní perspektivy a kvalitnější život, ale přicházeli také i imigranti ze Západu, kteří hledali alternativu k západnímu stylu života. Stát i občané vůči nim museli zaujmout nové postoje, které se v průběhu let měnily. Na počátku setrvávala jistá zmatenost z toho, jak se s novou situací vyrovnat. Lidé měli pocit ohrožení a strach z neznámého. Převládala zde strategie „nechat být", kdy libertariánský duch umožňoval každému, aby mohl přijít. V první polovině 90. let přijížděli Rusové, kteří se ocitli ve skličující ekonomické situaci. Mnoho vzdělaných lidí přišlo o práci a nebyly jim vypláceny mzdy a platy, proto se rozhodli prodat všechen svůj majetek, který měli v Ruské federaci, vybrali veškeré své úspory a odjeli do jiného státu za vidinou lepšího života.[38] Český statistický úřad evidoval v roce 1994 3 611 ruských

[36] KREJČÍ, Oskar. *Geopolitika Ruska*. Praha: Professional Publishing, 2017.
[37] VEBER, Václav a Pavla ŠTORKOVÁ, ed. *Rusko a Evropa 2013*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, 2015.
[38] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice*. Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.

občanů na území České republiky.[39] Počet imigrantů v České republice vzrostl obzvláště po roce 1995, kdy zde bylo 4 387 občanů Ruska. V ten samý rok byla zrušena vízová povinnost s Ruskou federací. I přes to, že v květnu roku 2000 byla vízová povinnost opět zavedena, migraci Rusů na české území to nijak nezastavilo. V letech 1996-1999 se v České republice začala zpřísňovat pravidla cizineckých předpisů a docházelo k takzvané harmonizaci s předpisy Evropské unie. V roce 1999 vyšplhal počet ruských občanů v České republice na 16 906, což bylo téměř o 4 000 lidí více, než kolik jich bylo sečteno v následujícím roce 2000.[40] Na počátku 90. let představovala Česká republika pro Rusy spíše tranzitní zemi při cestě na Západ, postupně se přeměňovala a přeměnila na cílovou destinaci.[41] Po vstupu do Evropské unie v roce 2004 se stala Česká republika mnohem atraktivnější pro cizince. Její ideální postavení v srdci Evropy, tedy mezi Východem a Západem a slovanské kořeny a podobný jazyk, lákal ruské občany stále víc. V letech 1991-2003 pokládal stát za nutnost respektovat národnostní odlišnosti a společenské uznání jednotlivých národnostních skupin. Zároveň bylo nezbytné, podporovat a zachovávat národnostní odlišnosti, zejména ty kulturní. Proto byl zaveden nový termín „imigrační komunita“, kdy se stát zavázal k dodržování rovných příležitostí, tedy k budování pluralitní multikulturní společnosti a vyjádřil podporu zkoumání cizineckých komunit.[42]

3.3. Migrace ve 21. století

„Vláda České republiky přijala usnesení číslo 55. ze dne 13. ledna 2003 Zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců, které jsou základním dokumentem a východiskem pro budování moderní a cílené koncepce imigrační politiky České republiky.“[43] Počátkem 21. století přijížděli Rusové do České republiky primárně za lepšími ekonomickými podmínkami a zároveň je i lákala vize kvalitnějšího studia.[44] V roce 2003 zaznamenal a evidoval Český statistický úřad

[39] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Cizinci v ČR podle státního občanství v letech 1994 - 2021 (k 31. 12.). *Český statistický úřad* [online]. Praha: Ředitelství služby cizinecké policie [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu

[40] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Cizinci v ČR podle státního občanství v letech 1994 - 2021 (k 31. 12.). *Český statistický úřad* [online]. Praha: Ředitelství služby cizinecké policie [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu

[41] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.

[42] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.

[43] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* s. 11, Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.

[44] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.

12 605 občanů Ruské federace, z toho 445 bylo studenty vysokých škol. V roce 2020 je toto číslo téměř osmnáctinásobné a činilo 7 836 ruských studentů, kteří vycestovali ze své domoviny za kvalitnější formou studia. Za doby covidové pandemie, v roce 2021 úřad evidoval v České republice 8 575 vysokoškolských studentů, z celkového počtu 45 154 ruských občanů.[45] Z výše uvedeného vyplývá, že zájem o Českou republiku, jako o cílovou destinaci stále roste. Současná situace však neumožnuje migraci Rusů do České republiky v takovém měřítku, jakého by nejspíše dosáhla, nebýt ruského válečného konfliktu na Ukrajině, který v současné době trvá už přes rok a přináší s sebou stále nová omezení nejen v migraci Rusů do České republiky.

4. Důvody migrace

Existuje několik druhů migrace v závislosti na tom, z jakých důvodů se lidé přesouvají z jednoho místa na jiné, ty byly již zmíněny a rozděleny v úvodu práce. Pro porozumění příčin, z jakých Rusové opouštěli svou rodnou vlast a proč tento trend nadále neustává, je nezbytné zaměřit se na vývoj země za období po rozpadu Sovětského svazu. Po roce 1989 zasáhly veškeré země bývalého východního bloku sociální problémy i hospodářský pokles. Ruská společnost byla zasažena společensko-ekonomickou krizí hluboko a na dlouho. Docházelo k neustávajícímu poklesu HDP, kdy se v roce 1999 průmyslová i zemědělská výroba propadla na polovinu úrovně, než v jaké se nacházela v roce 1989.[46] Vláda Borise Nikolajevič Jelcina v té době nabízela mnoho možností, a mezi nimi také, jak svobodně vycestovat z Ruské federace.

4.1. Migrace ekonomická

Podle Karla Sládka, můžeme důvody k migraci Rusů rozčlenit na ekonomické, které chápe tak, že byly zapříčiněné ekonomickou nestabilitou, která v 90. letech v Rusku panovala. Jednalo se o odchod lidí se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Ti s příchodem nových reforem ztratili své uplatnění, nebo chtěli své investice zhodnotit ve stabilnější zemi.

[45] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Studenti VŠ – cizinci podle státního občanství. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/165384708/290027220415.pdf/414bc204-5666-4fc6-aa55-81751bf3cb2d?version=1.1

[46] JANÍČKO, Michal. *Pražští Rusové.* Naše společnost [online] [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/a1436/f28/Pražští%20Rusové.pdf

Ekonomickou migraci Karel Sládek dělí dále na migranty, kteří měli finanční kapitál a na ty, kteří ho neměli a museli si zde najít práci. Dále je dělí na politické migranty, kteří kvůli ideologii, která v zemi v 90. letech vládla, neumožňovala jedincům uplatnění ve svém oboru či se dopouštěla diskriminace, porušování lidských práv a pronásledování.[47]

4.2. Migrace z etnických důvodů

Etnickým důvodem k migraci autor uvádí příklad židů, kterým bylo ještě v tehdejším Sovětském svazu znemožněno vykonávat svou profesi, a na základě toho byli diskriminováni. Z těchto důvodů se rozhodli migrovat do jiných států a zajistit si tak lepší životní podmínky a rovná práva.[48]

4.3. Migrace za vzděláním

Dalším důvodem, který Karel Sládek uvádí, byla migrace za vzděláním, kdy spoustu mladých Rusů přijíždělo do České republiky studovat obory jako je právo, ekonomika, management, lázeňské služby a nespočet dalších. Proces, kdy studenti, kteří se po své studijní zkušenosti rozhodli vrátit zpět do Ruska, označujeme za netrvalou migraci.[49]

4.4. Migrace pro vytvoření alternativního života

Migrací pro vytvoření alternativního způsobu života definuje Karel Sládek jako proces, kdy převážně bohatí Rusové přijíždějí do České republiky, ze které si vytvářejí jakousi pojistku, zakládají si zde svoje firmy a využívají místního komfortu a poté se vrací zpět do Ruska a zde nechávají své podniky nadále fungovat. Za psychologické důvody migrace autor uvádí potřebu lidí najít sebe sama, což souvisí s hledáním vlastní identity. Jejich potřeba změny prostředí i hledání stability.[50]

---

[47] SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů.* Praha: Pavel Mervart, 2010.
[48] SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů.* Praha: Pavel Mervart, 2010.
[49] SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů.* Praha: Pavel Mervart, 2010.
[50] SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů.* Praha: Pavel Mervart, 2010.

4.5. Další faktory ovlivňující migraci Rusů

Ruská migrace po roce 1991 byla podle Karla Sládka primárně zapříčiněna krizí sociální sféry. Dalšími faktory byla vysoká nezaměstnanost, chudoba, problematicky dostupná zdravotnická péče, či nedostatečné vzdělávání na území Ruské federace. Mimo jiné, zde panovala vysoká kriminalita a etnická diskriminace. Nejen tyto zmíněné „push faktory", neboli faktory, které vytlačují jedince ze své domovské země, vyvolaly v lidech potřebu migrovat. Zásadní roli sehrály v migraci agentury, které obstarávaly nezbytnou dokumentaci a vyhledávaly migrantům případné cílové země, ve kterých jim zajišťovaly potřebný komfort. Ze snah lidí, kteří se snažili zajistit si lepší životní podmínky, se tak stal podle Karla Sládka vskutku výdělečný byznys.[51] Rusy do České republiky přivádí především pocit stability, bezpečí a vidina snazšího a možná i komfortnějšího života.

V Rusku je všudypřítomná korupce, která znepříjemňuje lidem a místním firmám jejich podnikání, a která už má v zemi mnoholetou tradici. Byla ustanovena za doby Tatarů, rozvinula se v carském Rusku a následně konzervována komunistickým režimem a stále přetrvává.[52] V ruské společnosti se musí jedinec ke spokojenému a klidnému životu v určitém smyslu probojovat. Řada lidí se s tím již nechce vyrovnávat, a tak hledá alternativu života v příznivějších podmínkách v jiné zemi. Z Ruské federace odcházejí i například mladí chlapci, kteří se chtějí vyhnout povinné roční základní vojenské službě, která je náročná a přináší značná zdravotní i psychická rizika. Dalším faktorem je také hrozba ekologických a technologických, nebo jiných katastrof a také sociálních (patologické jevy ve společnosti). Rusové mají v paměti, jak v roce 1998 při ekonomické krizi přišli o své úspory a v jak špatném stavu je životní prostředí. Většina ruských domácností musí filtrovat vodu z vodovodu, aby byla pitná. Někteří Rusové za důvod svého odchodu považují i vnitřní přesvědčení, že Rusko není demokratickým státem. Rusové přicházejí do České republiky jako vzdělaní lidé, což Rusku způsobuje problém zvaný „odliv mozků."[53] Autoři Miroslava Rákoczyová a Robert Trbola uvádí, že současná migrace není vždy motivována ekonomickými faktory. Svoje místo v ní zastávají i rodinné důvody, hledání přátelštějšího okolí, nebo kvalitnější fungování institucí. Mimo kulturní blízkost a dobré pozice v Evropě, autoři uvádí, že Česká republika je pro Rusy levnější destinací

[51] SLÁDEK, Karel. *Ruská menšina a česká společnost: východiska transkulturní komunikace.* Ostrava: Moravapress, 2014.
[52] SCHEBELLE, Danica, Lucie CVIKLOVÁ, Jan KUBÁT a Milan TUČEK. *Mezikulturní povědomí a interkulturní komunikační kompetence u dospělé populace Ukrajinců a Rusů žijících na území Hlavního města Prahy.* Praha: RILSA, 2022.
[53] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.

než jiné státy, například Německo. Migranti ze států bývalého Sovětského svazu často migrují do České republiky za účelem spojení rodiny, za svými příbuznými či blízkými, kteří zde pracují anebo žijí. Ty jim potom pomáhají s vyřizováním důležité legislativy pro jejich pobyt, nebo je odkáží na agentury, které za ně potřebné náležitosti zajistí.[54]

Hlavními důvody migrace můžeme tedy označit migraci kvůli politické nestabilitě. Zejména v současné době, dochází v Rusku k mnoha politickým protestům, které doprovází násilí. S tím souvisí i vysoká kriminalita. Vzhledem k situaci, která panuje ve světě, a vzhledem k válečnému konfliktu Ruska na Ukrajině je zde nutno zmínit i migraci nejen mladých mužů, kteří utíkají před mobilizací. Častá je migrace za vzděláním, neboť Česká republika má dobrou reputaci ve světě a nabízí bezplatné vzdělávání v českém jazyce, popřípadě za úplatek i v jiných jazycích. V neposlední řadě, hledají Rusové i lepší pracovní příležitosti, kde získají vyšší mzdu a lepší pracovní podmínky.

5. Ruská menšina na území České republiky

V České republice žije aktuálně podle údajů uvedených Českým statistickým úřadem 45 154 občanů Ruské federace. Ruská menšina je podle Michaely Peškové z celkového hlediska spokojená se svým životem v České republice. Jako největší úskalí podle ní Rusové zřejmě shledávají v každoročním obnovování povolení k pobytu, a že nebývají úspěšní s žádostí o české občanství.[55] Podle Bronislavy Volkové, je ruská menšina na území České republiky značně rozvrstvená. Domnívá se, že to není jen následek různých, časově ohraničených migračních vln, které do České republiky přicházely, ale že je rozrůzňovala jejich délka pobytu, důvody emigrace, jejich cíle, které zde mají i životní hodnoty či názorová orientace.[56] Rusky mluvící jako celek, charakterizuje jistý druh uzavřenosti a rozdělení se mezi sebou podle sociálního postavení.[57] Podle Vladimira Žel'vise, je pro Rusy charakteristickým znakem pospolitost, která jim pomáhala v nejtěžších časech Ruské federace, tu se snaží zachovávat i s příchodem do České republiky.[58] Rusové se také vyznačují jistou mírou vyhýbaní se nejistotě, neboť už od jejich útlého dětství je ruským dětem vysvětlováno, jaké věci jsou tabu. Existuje u

[54] RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009.
[55] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
[56] BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ, ed. *Etnické komunity v české společnosti.* Praha: Ermat, 2006.
[57] SLÁDEK, Karel. *Ruská menšina a česká společnost: východiska transkulturní komunikace.* Ostrava: Moravapress, 2014.
[58] ŽELVIS, Vladimir Iljič. *Jací jsou? - Rusové: zábavný průvodce národní povahou.* Brno: Lingea, 2019.

nich silná potřeba jasně daných pravidel. Pociťují potřebu vzájemného pochopení a porozumění si s lidmi, a také vyžadují značnou míru empatie od svých přátel a blízkých. A však tyto jejich potřeby jsou často kritizovány a jsou v rozporu s jejich tělesnými projevy. Ačkoliv vyžadují náklonost od okolí, porozumění a empatii, oni sami se při setkání usmívají minimálně, nebo nechodí na domluvená setkání včas.[59] Ruští imigranti se na sebe snaží nepoutat přílišnou pozornost a často bývají zaměňováni s Ukrajinci.

5.1. Domněnka o slovanské podobnosti

Po příjezdu do České republiky zde Rusové zažívají kulturní šok, který je způsoben domněnkou o podobnosti jazyka či slovanské blízkosti. Český jazyk, jakkoli může znít podobně, se oproti ruskému jazyku značně liší, jsou to jazyky dvou různých slovanských jazykových skupin západoslovanské a východoslovanské.[60]

Nejzřetelnější rozdíl je mezi latinkou, která se používá v České republice a cyrilicí, kterou naopak používají Rusové. Dále diakritika – háčky a čárky, které jsou nedílnou součástí českého jazyka a prodlužují délku slova nebo změkčují písmeno. Ačkoliv ruština obsahuje měkký a tvrdý znak, jeho použití je rozdílné oproti používání diakritiky v českém jazyce. Dále můžeme zmínit výslovnost českých slov, a především jejich několikerou významovost, kdy jedno slovo v sobě skrývá hned několik významů, nebo má český jazyk pro jednu a tutéž věc několik pojmenování. Přestože Rusové a Češi jsou oba slovanskými národy, tradice a kultura obou zemí se v mnoha ohledech liší. Rusové ve většině případů vyznávají náboženství pravoslavné křesťanství, zatím co v České republice převažuje sekularizace. Oproti našim sousedům se hlásí v České republice k tradičním náboženstvím minimum občanů.[61] Rusové jsou převážně národem pravoslavným a dodržují tradice s náboženstvím spojené. Vyhledávají si pravoslavné kostely v České republice. Mezi nejznámější patří karlovarský chrám svatého Petra a Pavla nebo pražský pravoslavný kostel Panny Marie, a také pravoslavné kostely v městě kde zrovna žijí, do kterých dochází. Rozdílnost můžeme shledat i v tom, že si ženy v kostelech zakrývají vlasy šátkem nebo šálou. V katolické církvi přestalo být povinností zakrývání hlavy v roce 1983, kdy byl vydán nový Kodex kanonického práva. Mimo jiné, je v Rusku také velká

[59] SCHEBELLE, Danica, Lucie CVIKLOVÁ, Jan KUBÁT a Milan TUČEK. *Mezikulturní povědomí a interkulturní komunikační kompetence u dospělé populace Ukrajinců a Rusů žijících na území Hlavního města Prahy*. Praha: RILSA, 2022.
[60] AUGUSTYN, Adam**.** Russian language. *Britannica* [online] [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: https://www.britannica.com/topic/Russian-language
[61] ČESKÁ TELEVIZE. Češi, národ ateistů? *ČT 24* [online]. Praha: Česká televize [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1443826-cesi-narod-ateistu

rozdílnost v pojetí svátků. Světské svátky se řídí gregoriánským kalendářem, naopak církevní svátky kalendářem juliánským, který je však posunut o 13 dní dozadu oproti tomu gregoriánskému. Rusové slaví něco jako naše Vánoce až 7. a 8. ledna podle juliánského kalendáře. Jejich vánoční svátky se nesou v duchu navštěvování rodinných příbuzných či známých a Vánoce nevnímají jako nijak velkou slavnost spojenou s nakupováním dárků, ale spíše s náboženskými a tradičními oslavami. Rozdíl pak je i v pojetí Silvestra a slavení nového roku. Rusové připravují své tradiční pokrmy, kde nesmí chybět salát Olivie, který je v Rusku velmi populární. Během vánočního dne si rozdávají dárky a po zbytek večera slaví vstup do nového roku. V televizi nechybí ani každoroční projev prezidenta, který občany své země vítá v nadcházejícím roce. Celá tato událost představuje mnoho příprav a dala by se tak přirovnat k českým Vánocům. Další rozdílnost můžeme shledat v tom, že Rusové při oslovování téměř nepoužívají akademické tituly na rozdíl od Čechů, to může na akademické půdě vyvolat menší rozruch. Rusové váženějšího člověka ve společnosti nazývají plným jménem, tzn. i jménem po jeho otci. Je podstatné si uvědomit, že kulturní i tradiční rozdíly, které jsou mezi Rusy a Čechy neznamenají, že by spolu nemohly přátelsky žít nebo i spolupracovat. Vztahy mezi lidmi nejsou o kulturních rozdílech, neboť je důležité respektovat je, uvědomovat si je a navzájem se jimi obohacovat. Po uvědomění si kulturních odlišností si může část nově příchozích zvolit život pouze v rámci své komunity, nepokoušejí se integrovat do české společnosti a soběstačně si žijí v dobrovolné separaci.[62] Podnikají nebo jsou zaměstnáni jen tam, kde se nacházejí ruští migranti, vyhledávají pouze ruská zpravodajská média a služby. Jiná část rusky mluvící minority se po vyrovnání s kulturním šokem začne integrovat do společnosti a navazovat kontakt s českými občany, například prostřednictvím zaměstnání.[63] Ti, kteří do České republiky přijížděli s finančním kapitálem a rozhodli se zde začít podnikat, nevyhledávali Rusy, kteří nemají ekonomické zázemí. Ruští imigranti měli snahu v minulých letech vytvářet mimo svou vlast komunity, které i nadále udržovali ruský způsob života. Praha, Karlovy Vary a jiná česká města nabízela Rusům obchody s ruským zbožím, které jinde nebylo k sehnání. Vytvářeli si svá místa, kde se koncentrovali, příkladem těch dnešních můžou být „lounge“ bary vlastněné Rusy. Podle Michaely Peškové se nejvíce ruských občanů pohybuje v okolí ruské ambasády v Praze-Dejvicích. A také na sídlišti Hůrka, kde vykoupili Rusové v 90. letech téměř celý blok panelových domů a natřeli je na žluto. Jeden

[62] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
[63] SLÁDEK, Karel. *Ruská menšina a česká společnost: východiska transkulturní komunikace.* Ostrava: Moravapress, 2014.

z imigrantů, který je zmíněn v knize *Já imigrant*, tvrdil, že pokud někdo v Moskvě sdělil, že bydlí ve „žlutých domech“, každý hned věděl, že tím jsou myšlené byty v Praze na Hůrce.[64] Dle Karla Sládka nejčastěji sídlí v Karlových Varech, nebo Mariánských Lázních, kde si také nakoupili nemovitosti.[65] Podle informací uvedených Českým statistickým úřadem nyní Rusové nejvíce obývají hlavní město Prahu, kde se jich nacházelo v době posledního sčítání lidu v roce 2021 23 021, dále pak žijí ve Středočeském kraji, kde jejich počet činil 4 244, a v Jihomoravském kraji bylo sečteno 2 348 občanů s ruskou příslušností.[66] Většina Rusů vstupuje do České republiky bez předešlé znalosti českého jazyka.[67] Ruská menšina vnímá českou společnost spíše jako zdrženlivou s občasnými protiruskými projevy, které s ruskou invazí na Ukrajinu v roce 2022 značně zesílily. V myšlení českých občanů panuje nedůvěra, která se přetváří až k nenávisti vůči cizincům z Ruska. Podle Kalouskové toto pramení již z dob minulosti, kdy docházelo k určité izolaci a nemožnosti stýkat se s občany jiných národností. Tento systém neumožnil získat lidem vlastní zkušenost a uvědomění si, že i jiné národy mají své zvyky, tradice, kulturu a svou životní úroveň.[68]

5.2. Vztah mezi českou majoritou a ruskou minoritou

Starší populace má nadále Rusy spjaté s rokem 1968, invazí na Krym, nebo s ruskou mafií.[69] Samotní Rusové hodnotí vztah s českou společností po sametové revoluci jako problematický. Nepřejí si být zaměňováni za Ukrajince ani za osoby ze Zakavkazských národů. Podle Karla Sládka to souvisí s tím, že Ukrajinci v České republice vykonávají dělnické profese, (působí na sekundárním trhu práce) a Rusové si zakládají na svém vzdělání, specializaci, anebo podnikatelské kariéře. Se Zakavkazskými národy nechtějí být spojovaní právě proto, že by zde měli oni údajně provádět mnohou kriminální činnost. Rusové se potýkají i s xenofobií ze strany českých občanů, a to především ve školách a na pracovištích.[70] Češi by

[64] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
[65] SLÁDEK, Karel. *Ruská menšina a česká společnost: východiska transkulturní komunikace.* Ostrava: Moravapress, 2014.
[66] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Státní občanství. *Sčítání 2021* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/scitani2021/statni-obcanstvi
[67] SLÁDEK, Karel. *Ruská menšina a česká společnost: východiska transkulturní komunikace.* Ostrava: Moravapress, 2014.
[68] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
[69] SLÁDEK, Karel. *Ruská menšina a česká společnost: východiska transkulturní komunikace.* Ostrava: Moravapress, 2014.
[70] SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů.* Praha: Pavel Mervart, 2010.

se tak dle Michaely Peškové měli oprostit od strachu k toleranci, získat osobní zkušenost a připustit, že cizinci pro nás mohou být v určitých směrech značnou inspirací, zdrojem životních zkušeností a tím, i obohatit náš život.[71] Z výše uvedeného vyplývá, že jak česká společnost, tak i ruská menšina nemá zájem spolu navazovat bližší kontakt. To může ohrožovat ruskou menšinu v České republice a způsobit tak negativní pohled na ní a vést až k následné diskriminaci.

6. Vývoj integrační politiky po roce 1991

Integrace, v obecném měřítku znamená určitý proces scelení či sjednocení částí celku, nebo rovněž začlenění.[72] Jedná se o jeden z klíčových aspektů mezinárodní migrace.[73] Společenskou integraci chápe Vlasta Králová jako proces postupného včleňování se do celku společnosti, která sdílí společná pravidla a vytváří tak svou strukturu. Rozdíl mezi asimilací a integrací nachází v tom, že si imigranti zachovají svá kulturní specifika, která je nijak neomezují v začleňování se do společnosti majority.[74] Když hovoříme o imigrantech v České republice, zahrnujeme tam i uchazeče o azyl, občany jiných zemí s vízem nebo stálým pobytem a ty, kteří za dobu pobytu zde získali české státní občanství. V začátcích 90. let byla stanoviska k imigrační politice za strany státu uvolněná. Až s polovinou 90. let nastoupila ze strany Ministerstva vnitra spíše restriktivní politika. Ta měla zabránit stěhování se a zabydlování se cizinců na území České republiky.[75] V letech 1993-1998 se soustředila Česká republika pouze na úzkou skupinu migrantů, kteří měli status uprchlíka. Počátkem roku 1994 se spustil program, který byl soustředěný na uprchlíky, a to *Státní asistenční program pro integraci* a měl za úkol nabídnout uprchlíkům byty k pronájmu. Později tento program zahrnoval i nabídku kurzů českého jazyka, nebo sociální či pracovní poradenství.[76]

---

[71] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
[72] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
[73] ŠTICA, Petr. *Etika a migrace: vybrané otázky současné imigrace a imigrační politiky.* Ostrava: Moravapress, 2014.
[74] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
[75] MAREŠ, Miroslav. *Etnické menšiny a česká politika: analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004.
[76] DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010.

6.1. Integrační politika ve 21. století

Na počátku 21. století docházelo k dalšímu uvolňování režimu. V letech 2003 se snažila česká imigrační politika podporovat usazování kvalifikovaných zahraničních pracovníků v Česku a tím i zabránit ilegální migraci, která pro ni není žádoucí. Usnesení vlády *č.55/2003 Zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců* se stalo základním dokumentem pro budování a rozvoj české imigrační politiky. Podstata dokumentu spočívala v definování cílové skupiny, prosazování role státu i stanovení obsahu integrace. Za cílovou skupinu považovala cizince, kteří jsou na území České republiky dlouhodobě usazeni a žijí zde nejméně 1 rok.[77] Integrace je přirozeným důsledkem migrace, je chápana jako proces postupného začleňování imigrantů do struktur a vazeb společnosti, do které přichází. Nová imigrační situace, která v České republice nastala koncem 90. let, tak postavila před českou společnost nový úkol, jak řešit otázky spojené s právním postavením cizinců a vytvořit tak konkrétní podmínky pro jejich integraci. V této souvislosti byly přijaty dva dokumenty, které zpracovalo Ministerstvo vnitra. Jedním z nich byl dokument *Zásady koncepce integrace cizinců na území České republiky* a *Koncepci integrace cizinců na území České republiky*, kterou Ministerstvo vnitra zajišťovalo v letech 2000-2003. Od roku 2004 zajišťuje tuto koordinaci Ministerstvo práce a sociálních věcí[78] z přesvědčení, že tato role by měla být svěřena do rukou instituce, která se napřímo zabývá rozvojem vztahů mezi komunitami a otázkami sociální koheze.[79] Úkolem těchto dokumentů bylo specifikovat východiska a cíle politiky integrace cizinců a rozvoj vztahů mezi komunitami.[80] Jedním z nejdůležitějších prvků, které zde hrály zásadní roli, bylo zvyšování informovanosti nejen migrantů, ale i majoritních občanů. Dále podpora sociálního poradenství i rozvoj jazykových znalostí migrantů. V celém systému integrace hrály zásadní roli nevládní organizace spolu s neziskovými organizacemi. Koncepce integrace byla původně uskutečňována na nelegislativní bázi. Při zřízení poradních orgánů na každém okresním úřadě pro otázky integrace cizinců bylo v roce 2001 dosaženo jednoho z cílů integrační politiky. Tyto poradní orgány mapovaly lokální situaci migrantů. Tento krok však neměl dlouhodobého trvání, neboť s rozšířenou reformou veřejné správy došlo k zrušení těchto pracovišť, a až

[77] MAREŠ, Miroslav. *Etnické menšiny a česká politika: analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004.
[78] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
[79] MAREŠ, Miroslav. *Etnické menšiny a česká politika: analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004.
[80] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.

do roku 2008 se nezapojovaly lokální a regionální samosprávy do integračního procesu.[81] Česká vládní koncepce se změnila v roce 2004 a bylo zjištěno, že podpora rozvíjení kulturních rozdílů a kulturních odlišností, vede k separování minority od většinové společnosti. Začalo se poukazovat na to, že dřívější systém nedokázal značně ocenit ty, jež se snažili začlenit do majoritní společnosti. Jako příklad ideálního programu se poukazovalo na systém zemí Nizozemska, Finska či Rakouska, které uplatňovaly model individuální občanské integrace. Ten oceňoval snahu cizinců učit se jazyku majority a schopnost samostatně se postarat o sebe i svou rodinu. Od imigranta se však vyžadovalo, aby respektoval majoritní společnost, pravidla jejího života, hodnoty dané společnosti a aby byl prospěšný nové zemi tím, že si najde své místo na trhu práce.[82] Rok 2004 se stal důležitým v integrační politice, v přesunu odpovědnosti Ministerstva vnitra České republiky na Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, a tím došlo ke zvýšené aktivitě orgánů státu k integraci migrantů.[83] Migrací a integrací cizinců se zabývají ústřední orgány státní správy, kterými jsou Ministerstvo vnitra, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zahraničí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo kultury, Ministerstvo průmyslu a obchodu. Avšak nejvíce se podílely na imigrační a integrační politice právě první tři výše jmenované státní orgány.[84]

7. Integrace Rusů do české společnosti

Pojem integrace cizinců lze ve zkratce definovat jako proces postupného začleňování příslušníka minoritní skupiny do majoritní neboli většinové, do jejího každodenního života a vazeb, které má.[85] Občanství není často bráno, jako důležitý prvek pro úspěšnou integraci cizinců v nové zemi. Jedná se však o status, který může hrát důležitou roli v tom, jak se cizinci v dané zemi cítí a jak vnímají své postavení v novém prostředí. Lidé, kteří si jsou nejistí svým právním statusem, se mohou cítit následně izolováni od majority a nedokáží se do ní plně začlenit. Cizinci, kteří však dostanou trvalý pobytu nebo občanství, si získávají lepší přístup

[81] DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Studie (Sociologické nakladatelství).
[82] PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice.* Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
[83] BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku.* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005.
[84] MAREŠ, Miroslav. *Etnické menšiny a česká politika: analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004.
[85] HERBIAN KARLIKOVÁ, Simona a Pavla ČERYCHOVÁ. *Manuál lokální integrace migrantů v České republice*. Praha: Sdružení pro integraci a migraci, 2020.

ke službám a příležitostem, díky nimž jsou aktivními účastníky většinové společnosti. Počet migrantů, kteří přijíždí do České republiky za účelem zde krátkodobě nebo dlouhodobě pobývat, je rok od roku vyšší. Vzhledem k situaci ve světě, je pravděpodobné, že tento trend bude i nadále pokračovat.[86] Migranti, kteří se chtějí usadit ve své cílové zemi, čeká komplikovaný proces adaptace. Musí se seznámit s novými podmínkami, které fungují v majoritní společnosti. Ty jsou leckdy dosti odlišné a jsou podmíněny různorodými faktory. Výsledkem úspěšné adaptace získá migrant hned několik příležitostí. Může jimi být bezproblémového soužití s majoritou až k získání občanství dané země. Na druhé straně však může dojít k segregaci, sociálně ekonomické marginalizaci, čímž je myšleno vytlačení jedince na okraj společnosti, nebo k ilegálnímu pobytu.[87] Když došlo k rozpadu Sovětského svazu, jeho bývalé republiky byly vystaveny novým výzvám, které byly povahy sociální i ekonomické. Tyto výzvy a změny natolik ovlivnily život tamních obyvatel, že odstartovaly další novou vlnu masové emigrace,[88] která směřovala nejen do České republiky. Integrace Rusů do české společnosti závisí na mnoha faktorech, kterými jsou například znalost českého jazyka, kulturní vzdělání, pracovní situace a sociální kontakty. Ruští přistěhovalci se po svém příjezdu musí seznámit se zdejší mentalitou, novým jazykem a kulturou.[89] Jazyková bariéra bývá pro Rusy značným problém při začleňování se do české společnosti. Aby mohli komunikovat se svým okolím a začlenit se do trhu práce, vyhledávají často organizace, které nabízejí kurzy češtiny pro cizince a tím jim usnadní jejich integraci. Někteří z nich začínají navazovat vazby na ruskou diasporu, která zde již žije. Musí se vyrovnat s již výše zmíněným kulturním šokem, aby mohl započít proces integrace. Počátky integrace může však doprovázet i negace, kdy migrant prožívá vnitřní stres a zvažuje svůj návrat zpět do své země. Na tu navazuje i fáze akceptace a přijetí, při kterém hledá migrant i svou novou identitu. Mladí Rusové začínají svůj život v České republice zpravidla od nuly. Bývají ekonomicky nezajištěny, díky tomu se snaží vstoupit na český trh práce nebo do vzdělávacího systému, kde mohou získat vysokoškolské vzdělání. Děti migrantů mohou projít i mnohými formami akulturace a od jisté chvíle se začnou považovat za Čechy. Karel Sládek uvádí, že děti v době adolescence usilují o své vlastní autonomní ego, proto se pokoušejí co nejvíce odlišit od zvyků svých rodičů. Snaží se

[86] KOLDINSKÁ, Kristina, Harald Christian SCHEU a Martin ŠTEFKO, ed. *Sociální integrace cizinců.* Praha: Auditorium, 2016.
[87] ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století].* Praha: Portál, 2001.
[88] RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009.
[89] SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů.* Praha: Pavel Mervart, 2010.

identifikovat s majoritní společností, mnohdy dochází k úplné asimilaci a k druhotné individualizaci tím, že souběžně opouští svojí původní kulturní identitu a začínají se taktéž považovat za Čechy.[90] Podle Tatjany Šiškové se Rusové v České republice nesnaží asimilovat s majoritou a udržují spíše vnitřní komunikaci se svou rusky mluvící komunitou. Někteří se však stávají plně bilingvní a integrují se do společnosti jako občané České republiky. Společně se Karlem Sládkem se shodují na tom, že někteří z nich žijí svůj život v dobrovolné izolaci a zůstávají uzavřenými komunitami s vlastními kulturními zvyklostmi a tradicemi. Jejich nechuť se integrovat může souviset s tím, že se domnívají, že nemají v České republice stejné možnosti, například na trhu práce, jako čeští občané. Tatjana Šišková tvrdí, že proces začlenění imigrantů do většinové společnosti probíhá spíše u méně majetných vrstev, které se zde ucházejí o práci. Díky své snaze naučit se český jazyk se i úspěšně adaptují, neboť jazyk je dle ní stěžejní faktor.[91]

7.1. Organizace, které napomáhají integraci Rusů do české společnosti

K překonání kulturní propasti zde existují spolky, organizace a sdružení, které se pokouší sjednotit ruskou diasporu. Pořádají nejen kulturní a sportovní akce, kde se snaží sblížit Rusy s Čechy. Alexej Kelin, je potomkem prvorepublikové kozácké emigrace a založil Koordinační radu Ruských krajanů v Česku, která má zaštiťovat ruské organizace působící v České republice.[92] Ruský dům v Praze slouží jako jakési okno pro české občany do ruské kultury. Podporuje ruskou kulturu, má vlastní knihovnu, pořádá kurzy jazyka i tance.[93] Organizace Česko-ruská společnost usiluje o lepší vzájemné vztahy mezi Českem a Ruskem prostřednictvím kulturního a politického dialogu. Zaměřuje se na podporu česko-ruské spolupráce prostřednictvím různých vzdělávacích a kulturních aktivit a projektů.[94] Ruské kulturně osvětové sdružení na Moravě organizuje kulturní akce, vzdělávací kurzy a podporuje vztahy mezi lidmi v České republice a Ruskem. Spolek propaguje ruskou kulturu a tradice

[90] SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů.* Praha: Pavel Mervart, 2010.
[91] ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století].* Praha: Portál, 2001.
[92] SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů*. Praha: Pavel Mervart, 2010.
[93] GOROJETSKIY, Sergey. *Российский центр науки и культуры в Праге* [online]. Praha [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: http://rsvk.cz/glavnaya/o-tsentre/
[94] ČESKO-RUSKÁ SPOLEČNOST. Úvod. *Česko-Ruská společnost* [online]. Praha [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.spnv.cz/index.php?nid=9560&lid=cs&oid=1989113

v rámci českého kulturního prostředí.[95] Česká asociace rusistů je nezisková organizace, která sdružuje všechny zájemce o ruský jazyk, literaturu a kulturu. Pořádá akce, semináře a vydává publikace k propagaci ruské kultury a vzdělávání v oblasti rusistiky.[96]

7.2. Strukturální, sociální, kulturní a identifikační integrace

Integraci můžeme dělit na strukturální, sociální, kulturní a identifikační. Strukturální integraci lze definovat jako základní prvek života ve společnosti. Do tohoto pojmu spadá zaměstnání, bydlení nebo vzdělávání a další důležité prvky. Sociální integrace je zaměřena na budování vztahu s lidmi v české společnosti. V té si Rus vybírá, s jakou částí společnosti bude komunikovat. Rusové se v České republice musí naučit místním zvyklostem, učí se český jazyk, poznávají tradice a zvyky a snaží se přizpůsobit místnímu způsobu života. Jde o podstatnou součást integrace Rusů do majoritní společnosti, kdy je nezbytné navazování sociálních kontaktů. Kulturní integrace zahrnuje normy, hodnoty a kulturu společnosti, do které se cizinec snaží integrovat. Rus, který přichází do České republiky, se musí seznámit s jazykem, zdejší kulturou a osvojit si její prvky, zároveň si však udržet i svou vlastní kulturu. Kulturní integrace může zahrnovat účast na kulturních akcích a festivalech, návštěvu muzeí a galerií, studium historie a literatury a další. Z mého pohledu hraje identifikační integrace největší vliv při získání českého občanství. Závisí na tom, jak Rusové vnímají sami sebe v novém prostředí. Integrace nastává v momentě, kdy cizinec přijímá novou identitu a stává se součástí společnosti. Rus může rozvíjet své cíle, anebo zájmy, které přesahují jeho předchozí identitu. Tyto typy se navzájem propojují a mohou na ně mít vliv různorodé faktory, například kulturní, sociální, ekonomické nebo politické.[97]

Integrace ruské minority do české majority by měl být procesem, který bude provázen vzájemnou komunikací, porozuměním a tolerancí jak ze strany ruské menšiny, tak majoritní společnosti. Je nezbytné podporovat aktivity, které se podílejí na překonání jazykové, kulturní a sociální bariéry. Dále je nutné podporovat vzdělávání a možnosti uplatnění Rusů na trhu práce v České republice, díky tomu se zlepší sociální podmínky ruské menšiny a zmenší se tak riziko vzniku pocitu odcizení anebo nepřijetí. V neposlední řadě, by měla být integrace ruské menšiny

[95] RUSKÝ KULTURNÍ OSVĚTOVÝ SPOLEK NA MORAVĚ. O nás. [online]. Brno [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: http://rkosm.cz/cs/o-nas/
[96] ČESKÁ ASOCIACE RUSISTŮ. Čar. [online]. Praha: ČAR [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://asociacerusistu.cz/?page_id=5
[97] RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-023-0.

stavěna na základu přijetí různorodých rozdílů, které jsou kulturní či národnostní povahy, a tím posilovat společenství na bázi respektu a solidarity.

8. Legislativní úprava ruské migrace do České republiky

Každá země má svá pravidla a zákony, které upravují pobyt cizinců na jejím území. Česká republika je součástí Schengenského prostoru, jehož vnitřní hranice jsou volně průchodné, ale jeho vnější hranice sousedící s ostatními (třetími) zeměmi, které do něj nespadají a podléhají přísným pravidlům. Cizinci třetích zemí, kteří chtějí vstoupit na území České republiky, tak musí splňovat určité požadavky. Existuje několik druhů pobytových oprávnění, se kterými jsou spojené různá práva a povinnosti.[98]

8.1. Podmínky vstupu a základní povinnosti po vstupu cizinců z třetích zemí na území České republiky

Občané třetích zemí mohou vstoupit na území České republiky pouze za dodržení podmínek kodexu Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob nazývaný jako Schengenský hraniční kodex.[99] Splňují ho jedinci, kteří vlastní platný cestovní doklad, který je platný ještě nejméně tři měsíce po návratu a byl vystaven v předcházejících deseti letech. Cizinci mají mít také platné povolení k dlouhodobému pobytu, trvalému pobytu, dlouhodobé vízum nebo krátkodobé vízum poskytnuté cílovou zemí. Dále, pokud splnili podmínky stanovené Českou republikou k předpokládanému pobytu, spravují dostatečné finanční prostředky pro svou obživu, a to na dobu svého pobytu v České republice (a samozřejmě i pro návrat do své domovské země). V případě, že jim není odepřen vstup do země prostřednictvím záznamu v Schengenském informačním systému a ani nejsou pokládáni za hrozbu pro veřejné zdraví, pořádek nebo vnitřní bezpečnost, mohou samozřejmě přijet. Zároveň nemůžou být vedeni jako hrozba ve vnitrostátní databázi členských států, kde jim je nezpřístupněn vstup z téhož důvodu.[100]

---

[98] KOLDINSKÁ, Kristina, Harald Christian SCHEU a Martin ŠTEFKO, ed. *Sociální integrace cizinců*. Praha: Auditorium, 2016.
[99] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Příjezd do ČR, povinnosti a délka pobytu. *Ministerstvo vnitra české republiky* [online]. Praha: MVČR [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/prijezd-do-cr-povinnosti-a-delka-pobytu.aspx
[100] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Příjezd do ČR, povinnosti a délka pobytu. *Ministerstvo vnitra české republiky* [online]. Praha: MVČR [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/prijezd-do-cr-povinnosti-a-delka-pobytu.aspx

Dne 25. října 2022 vláda České republiky znemožnila vstup na české území i na území Schengenského prostoru na svých vnějších hranicích, za které je považováno mezinárodní letiště České republiky, občanům pocházejících z Ruska, kteří jsou držiteli schengenského víza, za účelem turistiky, sportu nebo kultury.[101] Jedná se o jedno z restriktivních opatření, které souvisí s ruskou vojenskou invazí na Ukrajině. Česká republika také po zahájení ruské agrese omezila vízové služby pro občany příchozí z Ruska. Odpůrcům ruského režimu nabízí program zvaný Občanská společnost, který přijme ročně 500 žadatelů a do programu může být zařazen garant, který není vládní ziskovou organizací a splňuje předem stanovené podmínky, anebo je fyzickou osobou, která prokáže, že je občanem Ruska nebo Běloruska, bojuje za svobodu a brání lidská práva, je nezávislá na médiích nebo na institucích akademické sféry, je státem pronásledovanou osobou, a tudíž musí opustit zemi z bezpečnostních důvodů, je mu zamezena svoboda projevu, beztrestné vykonávání své profese, nebo z dalších důvodů, které omezují lidská práva a svobody.[102]

8.2. Typy pobytů na území České republiky

Krátkodobé vízum k pobytu umožňuje cizincům vstup do České republiky na omezenou dobu. Období pobytu na území České republiky nesmí překročit 90 dnů během období 180 dnů. Krátkodobé vízum lze získat za účelem turistiky, lázeňským pobytem, návštěvy rodiny či přátel. Žádost cizinec podává na zastupitelském úřadě České republiky. Pro získání krátkodobého víza musí splnit určité požadavky.[103]

Dlouhodobé vízum k pobytu nad 90 dnů až jeden rok je vydáváno cizincům za účelem studia, sloučení rodiny, podnikání, pozvání, školení a z dalších důvodů definovaných zákonem. Cizinec může žádost podat ve státě, kterého je občanem, který vydal jeho cestovní doklady,

[101] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Zpřísnění vstupu do ČR / Schengenu pro občany Ruska. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: MZV [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/aktuality/zprisneni_vstupu_do_cr_schengenu_pro.html
[102] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Program občanská společnost. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: MZV [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/aktuality/program_obcanska_spolecnost.html
[103] KOLDINSKÁ, Kristina, Harald Christian SCHEU a Martin ŠTEFKO, ed. *Sociální integrace cizinců*. Praha: Auditorium, 2016.

anebo kde má dlouhodobý nebo trvalý pobyt.[104] Pokud cizinec bude chtít dále přetrvávat na území České republiky déle než jeden rok, musí si zažádat o dlouhodobý pobyt.[105]

Povolení k dlouhodobému pobytu musí být vydáno za konkrétním účelem, kterým může být studium, podnikání, sloučení rodiny, zaměstnanecká karta nebo modrá karta. Povolení k dlouhodobému pobytu se vydává nejdéle na dva roky.[106] Dlouhodobé vízum může být zamítnuto v případech, pokud žadatel nedodrží zákonem stanovené podmínky, nepředloží potřebnou dokumentaci, nedostaví-li se na pohovor, nebo je zaznamenán v systému nežádoucích osob. Pokud má osoba všechny podklady připravené a podmínky splněné, mělo by být povolení cizinci neodkladně vydáno.[107]

K získání trvalého pobytu je nutné pobývat na území České republiky nepřetržitě pět let. Ministerstvo vnitra České republiky uvádí, že takové žádosti bude vyhoveno za podmínky, že žadatel zde žije nepřetržitě s přechodným pobytem alespoň dva roky a minimálně jeden rok je rodinným příslušníkem daného občana EU.[108] Cizinec jej může získat, i pokud zde žil nepřetržitě dané období, a to z důvodu humanitárních nebo v jiných výjimečných případech. Žádost o trvalý pobyt se podává na příslušném pracovišti Ministerstva vnitra České republiky, kde musí být předložené potřebné doklady a uhrazen poplatek.[109] Všechny podané náležitosti nesmí být starší než 180 dnů.[110]

Všechny typy pobytů jsou velmi důležité a mohou hrát v otázce získání státního občanství a tomu se budeme věnovat podrobněji. Občanství zahrnuje účast na politické participaci České republiky, ale hraje i velkou roli v tom, jak se cizinec v České republice cítí po emoční stránce. Získávání občanství České republiky je dlouhodobý a náročný proces.

---

[104] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Dlouhodobé vízum, dlouhodobý pobyt a trvalý pobyt. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: MZV [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kde_podat_zadost_o_vizum/dlouhodobe_vizum_dlouhodoby_pobyt_a.html

[105] KOLDINSKÁ, Kristina, Harald Christian SCHEU a Martin ŠTEFKO, ed. *Sociální integrace cizinců*. Praha: Auditorium, 2016.

[106] Povolení k dlouhodobému pobytu na území – obecně. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MVČR [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://prod.frs.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-tretich-zemi/dlouhodobe-pobyty/povoleni-k-dlouhodobemu-pobytu-na-uzemi-obecne/

[107] KOLDINSKÁ, Kristina, Harald Christian SCHEU a Martin ŠTEFKO, ed. *Sociální integrace cizinců*. Praha: Auditorium, 2016.

[108] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Trvalý pobyt. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MVČR [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-trvaly-pobyt.aspx

[109] KOLDINSKÁ, Kristina, Harald Christian SCHEU a Martin ŠTEFKO, ed. *Sociální integrace cizinců*. Praha: Auditorium, 2016.

[110] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Trvalý pobyt. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MVČR [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-trvaly-pobyt.aspx

Právoplatným občanem se stává každý, kdo splní podmínky stanovené Českou republikou a tím nabude všechna práva a povinnosti, které mají čeští občané. Aby však mohl cizinec zažádat o občanství České republiky, musí splnit určité náležitosti:

- *„musí trvale na území ČR pobývat (trvalý pobyt nebo azyl) minimálně po dobu 5 let;*
- *nebo má povolen trvalý pobyt po dobu, která společně s bezprostředně předcházejícím oprávněným pobytem na území České republiky dosahuje alespoň 10 let*[111]
- *musí složit zkoušku z češtiny a českých reálií;*
- *nesmí po dobu posledních pěti let mít třeba jen na krátkou dobu jakékoliv dluhy na odvodech zdravotního a sociálního pojištění, daňové nedoplatky apod.;*
- *nesmí spáchat trestný čin či vážnější přestupek;*
- *musí prokázat zapojení do pracovního i společenského života v obci, kde žije atd. atp.“*[112]

Osoba však může nabýt českého státního občanství i narozením, pokud alespoň jeden z rodičů má státní občanství České republiky. Občanství lze nabýt i nalezením, pokud je dítě mladší, než tři roky nalezeno na území České republiky a nepodařilo se zjistit jeho totožnost. Dále určením otcovství nebo osvojením v případě, kdy jeden z osvojitelů je občanem České republiky. Možností je i nabytí občanství na základě vlastního právního úkonu. Žádost o české občanství podává žadatel osobně u krajského úřadu podle místa jeho trvalého pobytu. Žadatel dokládá nezbytné dokumenty, kterými jsou například kopie cestovního dokladu, rodný list, oddací list, nebo doklad o vzniku registrovaného partnerství, doklad o rozvodu manželství, zániku registrovaného partnerství, potvrzení ze zaměstnání s potvrzením o výši příjmů, doklady o vzdělání a také, pokud žadatel studoval v České republice, tak i vysvědčení. Nedílnou součástí žádostí o české občanství je písemná část, ve které žadatel v češtině uvede, jaká je jeho motivace pro získání českého občanství a údaje o svém pobytu.[113] Žadatel na krajském úřadu vyplní dotazník, který následně zašle na Ministerstvo vnitra, které má rozhodnout o vyřízení žádosti do 180 dnů ode dne doručení. Pokud však bude žádost zamítnuta, žadatel smí podat

[111] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Udělení státního občanství České republiky. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MVČR [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx

[112] UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠŤÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost.* Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016. s. 89.

[113] Zákon č.186/2013 Sb., o státním občanství České republiky *a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), In: Zákony pro lidi* [online]. AION CS [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186?citace=1

novou žádost až po uplynutí dvouleté lhůty.[114] Pokud je žádost vyřízena kladně, žadatel nabývá státního občanství složením státoobčanského slibu, který má následující znění: *„Slibuji na svou čest věrnost České republice. Slibuji, že budu dodržovat její Ústavu a ostatní zákony České republiky.“*[115] Po složení slibu je žadateli předána Listina o udělení státního občanství. Cizinec tímto nabývá všechna práva a povinnosti občana České republiky.[116]

[114] NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČESKÉ REPUBLIKY. Udělování státního občanství ČR. *Národní pedagogický institut České republiky* [online]. Praha [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: https://cestina-pro-cizince.cz/obcanstvi/obecne-informace/zadost-o-udeleni-statniho-obcanstvi-cr/

[115] Zákon č.186/2013 Sb., o státním občanství České republiky *a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), In: Zákony pro lidi* [online]. AION CS [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186?citace=1

[116] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Udělení státního občanství České republiky. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MVČR [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx

9. Praktická část

Praktická část bakalářské práce se zabývá postoji ruských občanů k možnosti získání státního občanství České republiky a vztahu ruské menšiny k české společnosti. Cílem této části je získat hloubkové poznatky o postojích respondentů k této problematice a zjistit, jaký význam má pro ně české občanství v jejich životě v České republice. Všichni respondenti byli seznámeni s průběhem výzkumu i jeho cílem. V případě, že si respondent přál zachovat svou anonymitu, zvolil si anonymní jméno před začátkem rozhovoru.

9.1. Metodologie výzkumu

Pro potřeby bakalářské práce jsem zvolila metodologii kvalitativního výzkumu. Kvalitativní výzkum používá odlišné metody na rozdíl od výzkumu kvantitativního i přes to, že cílem obou metod, je sběr dat. V průběhu kvalitativního výzkumu může badatel své otázky modifikovat, ale také doplňovat, neboť prostřednictvím rozhovorů zkoumá subjektivní názory a pocity, které mohou být podnětem pro doplňující otázky, anebo je nutné odpověď respondenta upřesnit. Kvalitativní výzkum v sobě zahrnuje interakci mezi badatelem a respondentem, a to může vést k přirozenému vývoji otázek. Odpovědi respondentů mohou výzkumníka přivést ke zjištění, že potřebuje více informací, anebo se zaměřit na jiné aspekty dané problematiky.[117] Cílem kvantitativního výzkumu je získat co nejdetailnější informace, což taktéž může výzkumníka přivést k tvorbě specifičtějších otázek pro respondenty. Sběr dat při kvalitativním výzkumu trvá delší dobu, a díky osobnímu kontaktu se výzkumník dostane k podrobnějším informacím a získává tak větší vhled na zkoumanou událost, skupinu či jedince. Při osobním kontaktu si však musí dávat pozor na to, aby neovlivňoval své respondenty. U kvantitativního výzkumu badatel zkoumá, například prostřednictvím předem připravených dotazníků, nebo experimentů.[118] Nenavazuje během něj důvěrný vztah s respondenty, proto jsou data strohá, oproti kvalitativnímu výzkumu zobecnitelná, neboť má možnost oslovit více respondentů. Vyzkoumaná data jsou objektivnější, ale může dojít k nedorozumění nebo k nedostatečnému zohlednění kontextu a individuality respondentů.

---

[117] CRESWELL, John Ward. *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. [online]. Thousand Oaks: SAGE, 2008. [cit. 2023-04-29]. ISBN 978-1-5063-8670-6. Dostupné z: https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_609332/objava_105202/fajlovi/Creswell.pdf

[118] *tamtéž*

9.2. Cíl výzkumu

Hlavním cílem bakalářské práce je objasnit zájem Rusů o občanství České republiky, jaké byly důvody migrace a jaké byly rozhodující faktory, které je k tomuto rozhodnutí přiměly. Výzkum byl zaměřen na to, jak se ruská menšina v České republice cítí a zda se zde setkala s diskriminací. Respondenti byli dotazováni na jejich život před příjezdem do České republiky, jak se nyní ve společnosti cítí, jaké jsou jejich plány do budoucna a zda v nich má své místo i získání českého občanství. Součástí výzkumu bylo i dotazování se na to, jaký typ pobytu nejvíce preferují. Pokud si respondent zvolil občanství, bylo dále zkoumáno, jak velký vliv má na jeho rozhodnutí podílet se na volebním právu dané země a zda by toto právo aktivně využívali. V neposlední řadě byli účastníci výzkumu dotazováni na to, zda má na ně při rozhodování vliv, že je Česká republika součástí Evropské unie a také, jestli se plánují vrátit zpět do země svého původu, zůstat i nadále zde, nebo se přestěhovat do jiného státu.

9.3. Struktura otázek

Respondentům bylo položeno celkem dvacet základních otázek týkajících se jejich původu, příchodu do České republiky, života v České republice, zkušeností s majoritní společností a motivace pro získání státního občanství České republiky. Na ně navazovaly i doplňující otázky, aby bylo možné každého respondenta zkoumat individuálně a více do hloubky. Pokud respondent nevěděl, jak odpovědět na otázku, byla mu více objasněna. Jestliže však ani poté neznal odpověď, pokračoval rozhovor dál a v okamžiku, kdy se v jiné otázce dotkl daného tématu, byl tázán znovu doplňující otázkou. Během rozhovoru jsem kladla také otevřené otázky. V případě, kdy jsem se ptala, zda se respondentovi v České republice líbí a on odpověděl pouze stručně ano, následovala otázka, z jakého důvodu. Stejný postup byl i v otázkách, zda se respondent chce navrátit do země svého původu, nebo zda má zájem o české občanství Při rozhovorech jsem se snažila zachovat svou neutralitu a nepokládat návodné otázky, které by mohly respondenta ovlivnit v jeho odpovědích.

Byly kladeny otázky různého charakteru, které častokrát respondenty překvapily, protože se nad nimi dle svých slov nikdy nezamýšleli. S negativní reakcí jsem se u žádné otázky nesetkala. Na konci výzkumu jsem se dočkala poděkování a kladného zhodnocení rozhovoru od většiny respondentů. Valná většina respondentů přirovnala náš rozhovor k sezení u terapeuta s procházkou jejich životním příběhem, která jim pomohla uvědomit si některé zásadní momenty v jejich životě.

9.4. Metoda výzkumu

Jako metodu výzkumu jsem si zvolila polostrukturovaný rozhovor s ruskými občany, kteří žijí na území České republiky. Respondenti byli vybíráni z řad různých věkových skupin, vzdělání, povolání a délky pobytu v České republice, aby byla zajištěna co největší reprezentativnost výběru. Rozhovory probíhaly v období od února do dubna roku 2023. Pro získání potřebného počtu respondentů byla v práci použita metoda sněhové koule, kdy jednotliví respondenti zprostředkovávali kontakty na své známé. Nicméně, kvůli uzavřenosti ruské komunity v České republice, která se prohloubila se začátkem ruského konfliktu na Ukrajině, bylo náročné navázat kontakt s některými potenciálními respondenty. Tuto skutečnost potvrzují i tři odmítnuté rozhovory, které se vyskytly právě kvůli této citlivé politické situaci. Zvolila jsem tento typ rozhovoru, protože umožňuje flexibilitu. Mohla jsem reagovat na odpovědi respondentů, pokládat dodatečné otázky, díky kterým mi respondenti poskytli doplňující informace, aby byla práce komplexnější. Chtěla jsem se hlouběji ponořit do života každého jednoho respondenta, zjistit jeho životní příběh a s ním spojenou i jeho motivaci k odchodu ze své rodné země právě do České republiky. Jeho zkušenosti získané v zemi původu, i v nové zemi a jeho motivaci pro získání státního občanství České republiky. Dále mi umožňoval získávání rozmanitých odpovědí od respondentů a tím i širší perspektivu na zkoumané téma. Respondenti ve svých odpovědích promítly své zkušenosti a názory, které by jinak nemusely být odhaleny. Data, které jsem svým výzkumem zjistila, jsou velmi detailní a je v nich odhaleno, jak respondenti myslí, a co cítí vůči Rusku, České republice i jaké emoce v nich vyvolává dosažení státního občanství. V neposlední řadě jsem se kvůli svému výzkumu setkávala s respondenty a osobní kontakt mi umožnil zprostředkovat příjemnou atmosféru, při které se mi respondenti více otevřeli a já tak získala větší množství kvalitních dat.

Než jsem provedla samotný výzkum, stanovila jsem si seznam otázek, které budu respondentům pokládat. Byly navrženy tak, aby pokrývaly všechny klíčové prvky pro migraci Rusů do České republiky a jejich zájem o státní občanství. Následně byli osloveni mnou vybraní respondenti, kteří museli splňovat jediné kritérium, a to, aby byli migranty z Ruské federace. Poté následoval rozhovor a s ním spojený i jeho záznam. Po dokončení všech rozhovorů následovala analýza posbíraných dat, jejímž cílem bylo identifikovat klíčové motivy pro bakalářskou práci. Interpretace výsledků byla posledním krokem a formulace závěrů na základě analýzy dat.

9.5. Etika výzkumu

Jako každý výzkumník jsem i já musela řešit i etické otázky spojené s výzkumem. Pokud si respondent přál zachovat svou anonymitu, zvolil si před začátkem rozhovoru své anonymní jméno, kterým byl po celou dobu rozhovoru oslovován a také se tímto jménem během rozhovoru prezentoval. Každý z účastníků výzkumu mi udělil svůj ústní souhlas pro zachování dat. Respondenty jsem ubezpečila, že informace, které se týkaly jejich osoby, nebudou dále šířeny třetím osobám a budou sloužit pouze ke zpracování bakalářské práce. Během rozhovorů s účastníky výzkumu jsem se snažila navodit atmosféru pohody, získat a zajistit mezi námi maximální důvěru.

9.6. Získávání dat

Rozhovory s respondenty jsem realizovala především v Praze, ale také v Hradci Králové. Respondenti mohli sami zvolit místo našeho setkání, ke kterému docházelo především v kavárnách. Přála jsem si, aby se respondenti cítili příjemně, nebyli nikterak nervózní a tím se mi během rozhovorů více otevřeli. Respondenti ke mně byli vždy velmi milí a domnívám se, že jsme navázali nové přátelské vazby. Během rozhovorů byla atmosféra příjemná a přátelská. Všichni dotázaní respondenti pochází z Ruské federace od Moskvy až po Severní Kavkaz. Respondent, který pocházel ze Severního Kavkazu a je muslimského vyznání, a tedy dal práci nový rozměr tím, že nevyznává pravoslavnou církev.

9.7. Charakteristika respondentů

Z Prahy bylo sedm respondentů, z Hradce Králové byli tři respondenti, z Pardubic jeden respondent a z Karlových Varů také jeden respondent. Z celkového počtu dvanácti respondentů, bylo sedm žen a pět mužů. Průměrný věk respondentů byl 24,75 let. Přičemž krajní body věkového spektra jsou 21 let a 27 let.

Tabulka charakteristika respondentů

	pohlaví	věk	místo bydliště	aktuální stav	délka pobytu v ČR (v letech)
Respondent č. 1	žena	22	Praha	pracující studentka	3
Respondent č. 2	žena	25	Praha	pracující studentka	4
Respondent č. 3	muž	26	Praha	Podnikatel	10
Respondent č. 4	žena	24	Pardubice	Zaměstnaná	7
Respondent č. 5	muž	25	Karlovy Vary	pracující student	8
Respondent č. 6	žena	27	Praha	pracující studentka	4
Respondent č. 7	muž	25	Hradec Králové	pracující student	8
Respondent č. 8	žena	25	Praha	pracující studentka	7
Respondent č. 9	muž	24	Praha	pracující student	7
Respondent č. 10	žena	21	Hradec Králové	pracující studentka	3
Respondent č. 11	muž	26	Hradec Králové	Student	5
Respondent č. 12	žena	27	Praha	Zaměstnaná	10

9.8. Shrnutí výsledků výzkumného šetření

Důvody migrace

Jako zásadní důvod migrace uvedli dotázaní respondenti nespokojenost s politickým a vzdělávacím systémem. Mnozí nechtějí být spojováni s ruskou vládou ani s jejími činy, kterých se dopouští nejen na území Ruska, ale i mimo něj. Necítí se v zemi bezpečně, proto se z ní odstěhovali do České republiky, která jim nabízí pocit bezpečí i stability.

Celkem osm respondentů z dvanácti uvedlo, že důvodem jejich migrace byla nespokojenost s vládou: *„Určitě to bylo z politických důvodů. Bylo nám tam těžko, bylo těžké vidět, co se tam děje. Chtěli jsme s přítelem pro nás a pro naše budoucí děti něco lepšího.“*[119] Další respondent odpověděl, že rozhodnutí o jeho odchodu za něj udělali rodiče, vzhledem k tomu, že předvídali, jaká situace v Rusku nastane a přáli si pro něj tak lepší život: *„Důvodem byli moji rodiče, kteří mě poslali do ciziny. Věděli, že situace v Rusku je špatná po stránce ekonomické i politické. Oni už předvídali, co bude.“*[120] Nebyl však ojedinělým případem, kdy

[119] Respondentka č. 6, rozhovor ze dne 3. 4. 2023 (Praha).
[120] Respondent č.3, rozhovor ze dne 31. 3. 2023 (Praha).

o jeho budoucích krocích rozhodli rodiče, vzhledem k tomu, že sedmi z dotázaných respondentů bylo v době příjezdu do České republiky 18 let a méně. Celkem osm respondentů uvedlo, že vycestovali z Ruska právě kvůli špatnému vzdělávacímu systému v Rusku: *„Říká se, že v České republice jsou velmi kvalitní školy a Karlova univerzita je mezinárodně uznávaná, má svoje jméno, proto jsem chtěl studovat právě ji,"*[121] odpověděl dotázaný respondent na otázku, z jakých důvodů se domnívá, že by se mu v Rusku nedostalo kvalitního vzdělání, neboť jako důvod své migrace uvedl nekvalitní vzdělávací systém Ruska: *„Odešel jsem hlavně kvůli kvalitě těch lékařských škol. I když ta v Moskvě byla nejlepší školou v Rusku, tak to stále nebylo ono. Je to horší o hodně než tady."*[122] Dotázaní dále ve svých odpovědích mínili, že nejen na školách převažuje velká korupce, kde se z jejich studia, které mělo být zdarma, stávalo studium za úplatu: *„Když jsem studovala na škole, tak jsme kupovali učiteli flašku tequily, aby nám dal dobré známky, protože jsme na jeho hodiny moc nechodili. A když jsme měla přejít na jinou školu, která byla zdarma, museli rodiče za mě zaplatit, aby mě vzali."*[123] Korupce byla často zmiňovaným fenoménem téměř ve všech rozhovorech*: „Studium v Rusku je těžší kvůli zkouškám a kvůli korupci na školách. Občas jsou i školy, kde ti učitelé nedají zkoušku, když jim nezaplatíš. Tam se můžeš domluvit, když máš nějaký kontakty. Když je nemáš a ani peníze, tak nejspíš tu zkoušku nedáš."*[124] Všichni dotázaní se setkali během svého života v Rusku s korupcí, která se týkala jich samotných nebo někoho z jejich rodiny. Žádný z uvedených respondentů neuvedl, že by se v budoucnu plánoval vracet trvale do Ruska. Dva respondenti zmínili, že by se vrátili do své země pouze v případě, že by se v zemi situace radikálně změnila: *„Závisí, jak se změní Rusko. V nejbližších deseti letech tak to ne. Jediný důvod, proč bych se vrátil, jsou rodiče."*[125] Zbylí plánují rodnou zemi navštěvovat, ale navracet se do ní již nechtějí: *„Ne, vůbec, jen na návštěvu. Možná bych jela do jiného státu, ale ne do Ruska."*[126], *„Dlouhodobě ne, ale navštívit přátelé a rodinu ano."*[127] Dalším častým důvodem byl špatný trh práce a sním spojené i nízké platové ohodnocení: *„Je tam nízká výplata. Lidi tam nonstop studují vysokou školu a pak mají malé peníze. Tady bez diplomu lidi dostávají hodně a tam jen pokud máš kontakty."*[128]

[121] Respondent č. 5, rozhovor ze dne 29. 3. 2023 (Karlovy Vary).
[122] Respondent č. 7, rozhovor ze dne 3. 4. 2023 (Praha).
[123] Respondentka č. 12, rozhovor ze dne 12. 4. 2023 (Praha).
[124] Respondentka č. 4, rozhovor ze dne 28. 3. 2023 (Pardubice).
[125] Respondent č. 7, rozhovor ze dne 3. 4. 2023 (Hradec Králové).
[126] Respondentka č. 4, rozhovor ze dne 28. 3. 2023 (Pardubice).
[127] Respondentka č. 10, rozhovor ze dne 6. 4. 2023 (Hradec Králové).
[128] Respondentka č. 8, rozhovor ze dne 5. 4. (Praha).

Integrace do české společnosti

Po svém příjezdu do České republiky deset z dvanácti dotázaných respondentů nastoupilo na jazykové kurzy, které hodnotí vesměs kladně vyjma jedné respondentky, která se jazykových kurzů účastnila během koronavirové pandemie, neměla kontakt se svými spolužáky a trpěla tak úzkostmi. Po návratu do školy se cítila méněcenná a bála se navazovat kontakt s majoritní společností, jelikož se obávala chyb ve své češtině. Ostatní respondenti ve svých odpovědích vyzdvihují to, že se český jazyk nenaučili, nýbrž poznávali českou kulturu a noční život. Velký podíl na jejich neznalosti češtiny mělo to, že všichni byli součástí rusky mluvící skupiny, a tudíž neměli potřebu navazovat kontakt s Čechy. Jedna z dotázaných respondentek nastoupila po svém příjezdu na vysokou školu během koronavirové epidemie, kdy neměla osobní kontakt s pedagogy a ani se spolužáky kvůli probíhající distanční výuce stejně.

S diskriminací v České republice se pak setkali tři dotázaní respondenti: *„Když jsem byl na úřadu a něco řešil, tak odešla úřednice oznámit můj příchod. Asi si mysleli, že neumím česky, ale slyšel jsem jenom, jak říkají, že je tady ten debilní Ukrajinec,“*[129] uvedl respondent. *„Když začala válka, tak jsem byl koupit díl na auto v Auto Kelly, když prodavač uslyšel můj přízvuk a zjistil, že jsem Rus, odmítl mi díl prodat. Donutil mě před všemi zákazníky prohlásit, že nesouhlasím s režimem Putina, a že nikoho nezabiju. Cítil jsem se dost ponížen, ale po dlouhém dohadování mi díl prodal,“*[130] uvedl další z respondentů. *„Nebo na vysoké škole mě jeden z učitelů odmítl učit, protože mi vyčítal, že můj dědeček v roce 1968 určitě přejel jeho dědečka tankem. Vůbec jsem nechápal, co se děje,“*[131] dodal dotázaný respondent. Většina dotázaných uvedla, že ačkoliv se s přímou diskriminací nesetkali, tak jejich známí ano. Také si všímají, že lidé, pokud je slyší mluvit rusky, k nim mění své chování. Všichni respondenti uvedli, že nemají žádný problém v navazování kontaktů s majoritní společností, avšak jejich blízké přátele netvoří Češi. Obklopují se převážně rusky mluvící komunitou.

Důvody spokojenosti/nespokojenosti v České republice

Všichni respondenti uvedli, že jsou v České republice spokojení. Jako důvody uvedly, že se zde cítí bezpečně a že mají pocit stabilnějšího života oproti tomu, jaký měli v Rusku. Další nejčastěji uváděný důvod byl pocit toho, že se mají kam posouvat, a to nejen v pracovních příležitostech, ale i ve svém osobním životě. Ocenili i to, že je Praha v centru Evropy a všude

[129] Respondent č. 5, rozhovor ze dne 29. 3. 2023 (Karlovy Vary).
[130] Respondent č. 3, rozhovor ze dne 31. 3. 2023 (Praha).
[131] Respondent č. 3, rozhovor ze dne 31. 3. 2023 (Praha).

je to dle jejich slov blízko: *„Česko je centrem Evropy, to mi umožňuje cestovat po celé Evropě a všude je to, dalo by se říct, kousek. A taky je v Evropské unii, takže se můžu pohybovat po státech Evropské unie bez víza.“*[132] Všichni dotázaní dále ocenili možnost cestování po Evropské unii bez nutnosti zařizovat si další víza. Dalším nejčastěji zmiňovaným fenoménem, který zmínilo osm respondentů, kteří jsou v České republice za účelem studia, bylo, že zde mohou studovat zdarma: *„Byl jsem překvapený, že kdokoliv přijde a dostane se na školu, tak to bude mít zadarmo. Nezáleží, kdo jsi, dostal ses na školu a máš to zadarmo. Je to rozumná investice od státu. Takhle jsem naprosto spokojený s Českem. Máš slevy, můžeš vyjet kamkoliv chceš se školou, na stáž nebo Erasmus. Jsou na to stipendia,“*[133] uvedl další respondent, který tak zhodnotil svůj studentský život v České republice. Dva respondenti z dvanácti respondentů uvedli, že ačkoliv jsou z převážné většiny v České republice spokojení, plánují se odstěhovat do jiného státu: *„Cítím se tady trochu cizí. I když umím jazyk, tak se necítím jako člověk, co sem zapadl i když jsem se snažil. Mluvím dobře česky, ale nepřijdu si jako místní,“*[134] uvedl dotázaný respondent, který je v České republice osm let a v následujícím roce po dokončení studia na Karlově univerzitě se plánuje odstěhovat za svou přítelkyní na Slovensko. Další z respondentek uvedla, že ačkoliv je zde spokojená, chce se odstěhovat za svou starší sestrou: *„Chceme se stěhovat dál, protože chci být blíž ke svojí sestře, která je v Belgii. Takže si myslím, že tam budeme hledat práci po ukončení studia. Jsem spokojená tady, ale myslím, že existují další země, kde bude úroveň života ještě lepší.“*[135] S čím byli dotazovaní nespokojeni, byly vysoké náklady na život v České republice, a především tedy v hlavním městě Praze. Ve svých odpovědích zmínili inflaci i platy v sousedních zemích jako je Rakousko nebo Německo, avšak vyjádřili své porozumění k tomu, proč je nyní taková situace na trhu i v souvislosti s vojenským konfliktem na Ukrajině.

Slovanská podobnost

Na otázku, zda respondenti měli při svém příjezdu domněnku o slovanské podobnosti, se jich deset shodlo na tom, že očekávali větší podobnost v jazyce: *„Myslela jsem si, že čeština a ruština jsou podobný, ale není to pravda. Někdo mi řekl, že tady můžu mluvit rusky a všichni to pochopí, ale to není pravda.“*[136] Jako další nejčastěji zmiňovaný fenomén byly svátky.

[132] Respondent č. 3, rozhovor ze dne 31. 3. 2023 (Praha).
[133] Respondent č. 6, rozhovor ze dne 3. 4. 2023 (Hradec Králové).
[134] Respondent č. 5, rozhovor ze dne 29. 3. 2023 (Karlovy Vary).
[135] Respondentka č. 6, rozhovor ze dne 3. 4. 2023 (Praha).
[136] Respondentka č. 10, rozhovor ze dne 6. 4. 2023 (Hradec Králové).

Ačkoliv někteří respondenti před svým příjezdem věděli, že se svátky slaví v České republice podle kalendáře gregoriánského, byli překvapeni tradicemi, které jsou s nimi spojené: *„O Vánocích jsem věděla, takže to mě nepřekvapilo. Ale mamka má přítele, a ten nám dává na Vánoce rybí šupinu pod talíř, tak jsem si myslela, že jí mám sníst. Nevěděla jsem, že se to dává pak do peněženky.“*[137] Jiného z respondentů zase překvapily zvyky na Velikonoce i zelené pivo: *„Každý den před Velikonocemi něco znamená stejně jako u nás. Nemáme zelené pivo, ale máme Čistý čtvrtek. Taky jsem si myslel, že čeština a ruština si jsou méně podobné.“*[138] Dva z respondentů uvedli, že očekávali větší podobnost v mentalitě. Na co oba navázali, je podobnost při vnímání pojetí rodiny. Jejich výpovědi jsou však v naprostém protikladu: *„Myslím si, že Rusové jsou více rodinní, Češi se zase honí za kariérou,“*[139] uvedl respondent. *„Česko respektuje víc rodinu než práci. U nás je to naopak. Mám pocit, že Češi mají na prvním místě rodinu. Chtějí kupovat domy, nezajímají je větší peníze, chtějí zakládat rodiny. Jsou tu někteří, kteří chtějí někam postoupit, ale s takovýma se setkávám málo,“*[140] uvedl jiný z respondentů. Jeden z respondentů, který je muslimské národnosti a pochází ze Severního Kavkazu, uvedl, že ani u nich se Slované moc nenachází, takže neměl žádnou představu o tom, jak moc si Češi nebo Rusové budou podobní: *„Neměl jsem tam skoro žádný Slovany, všichni jsme tam muslimové a je to tady úplně jiné. Necítím, že Rusové mají něco podobného kvůli tomu.“*[141]

Typ pobytu v České republice

Z dvanácti dotázaných má osm respondentů dlouhodobé povolení k pobytu za účelem studia. Jedna z respondentek je zde za účelem zaměstnání a zbylí tři respondenti mají přechodný pobyt rodinného příslušníka nebo partnera občana Evropské unie. Ti, kteří mají tento typ pobytu, necítí žádná omezení a jsou se svým typem pobytu zcela spokojeni, ačkoliv si uvědomují, že nemohou volit. Respondenti, kteří jsou v České republice za účelem studia, uvádějí, že největší úskalí jejich pobytu je obsaženo v přílišné každoroční byrokracii, která je spojena s prodloužením víza za účelem studia, především jsou na vinně dlouhé čekací doby na pracovištích cizinecké police, kde svou žádost podávají, i na následné prodloužení jejich víza, které může trvat i několik měsíců. Během té doby mají překlenovací štítek, který však brání při darování

[137] Respondentka č. 12, rozhovor ze dne 12. 4. 2023 (Praha).
[138] Respondentka č. 11, rozhovor ze dne 13. 4. 2023 (Hradec Králové).
[139] Respondent č. 2, rozhovor ze dne 31. 3. 2023 (Praha).
[140] Respondent č. 7, rozhovor ze dne 3. 4. 2023 (Hradec Králové).
[141] Respondent č. 9, rozhovor ze dne 4. 4. 2023 (Praha).

plazmy i přijímání do zaměstnání: *„Vždycky mám problém s kartičkou, která je na jeden rok. To vízum, a když mi skončí, tak musím dát žádost na novou a musím čekat možná půl roku a možná i víc. Pro cestování si můžeš vzít překlenovací štítek, ale do práce tě s ním nevezmou. Nebo když daruješ plazmu, tak musíš dát rodné číslo a chtějí vidět pojistku a kartičku,"*[142] uvedla dotázaná respondentka. Jiný z respondentů uvedl, že náklady pro prodloužení víza jsou příliš vysoké: *„Chtěl bych přejít na něco nového, protože to je drahý. Musím každý rok nakupovat pojištění, ale to musím tak či tak. Ale ty poplatky a sbírání těch dokumentů, to je hrozný. A pak musíš na cizinecký čekat několik hodin. Chodíš tam ve čtyři ráno, je to náročný."*[143]

Vnímání vztahu České republiky a Evropské Unie

Všichni dotázaní respondenti hodnotí kladně to, že je Česká republika součástí Evropské unie a ve svých odpovědích promítli i své nadšení. Největší výhodu shledávají v možnosti cestování po členských státech bez nutnosti zařizování si víza. *„Můžu cestovat bez hranic. To je rozhodně výhoda a můžu pracovat. Taky, že to ekonomicky nezkrachuje, že jsou dotace z Evropské unie. Hodně tady Evropská unie dotuje,"*[144] uvedl respondent, který zmínil i fondy Evropské unie, které České republice umožňují značný rozvoj i možnosti práce. Další z dotázaných respondentek uvedla, že přítomnost České republiky v Evropské unii v ní vyvolává jistý pocit bezpečí: *„Cítím se bezpečně s tím, že mám podporu od Evropské unie tím, že nejsme samy."*[145]

Motivace pro získání českého občanství

Na otázku, jaká je motivace respondentů pro získání občanství odpovědělo osm z dvanácti dotázaných, že by se tak zbavili každoroční byrokracie, která je spojená s prodlužováním pobytu v České republice. Respondenti, kteří zde mají přechodný pobyt rodinného příslušníka nebo partnera občana Evropské unie, byrokracie příliš nezatěžuje. Tu dle výsledků řeší především studenti, kteří si své vízum prodlužují každoročně. Téměř všichni respondenti během rozhovoru zmínili, že stojí o české občanství právě kvůli pocitu bezpečí. *„Je vždycky taková věc nade mnou, že mě někdo z nějakých důvodů může říct, že tu dál žít nemůžu. A já bych nechtěla, aby to záviselo na politických situacích nebo něčem dalším. Třeba,*

[142] Respondentka č. 8, rozhovor ze dne 5. 4. (Praha).
[143] Respondent č. 11, rozhovor ze dne 13. 4. 2023 (Hradec Králové).
[144] Respondent č. 7, rozhovor ze dne 3. 4. 2023 (Hradec Králové).
[145] Respondentka č. 2, rozhovor ze dne 26. 3. 2023 (Praha).

že jsem udělal chybu v papírech, nebo že mám na datové schránce dopis. Nemám žádnou jistotu takhle.“[146] Vyjádřili tak své obavy z toho, že je někdo deportuje zpět do své země původu. Právě díky občanství, by tak dostali pocit jistoty a stability, která byla taktéž skloňovaná téměř ve všech odpovědích. Dva dotázaní uvedli, že by získání občanství potvrdilo jejich proces úspěšné integrace a stvrdilo tak to, že jsou přijatí majoritní společností: *„Kdybych měl české občanství třeba zítra, tak by to byl výsledek dlouhodobé práce, že umím jazyk, kulturu, historii a byl bych šťastný. Konečně bych se cítil, že jsem přijatý a součást společnosti. Že mě společnost přijala jako svého.“*[147] Na otázku, zda v motivaci respondentů pro získání českého občanství hraje roli i právo volit, byly odpovědi rozporuplné a utvořily se tak dvě skupiny respondentů, které ale spojoval jistý prvek. Šest dotázaných odpovědělo, že je to právě jednou z motivací, proč stojí o české občanství. Zaznívaly odpovědi: *„Bylo by hezké volit v zemi, kde tvůj hlas opravdu počítají,“*[148] nebo *„V Rusku ty volby svobodný nejsou. Chtěla bych volit, mám taky hlas a chci být slyšena.“*[149] U pěti respondentů zaznělo, že je právo volit nezajímá z důvodu, že v Rusku svobodné volby nejsou, a proto jim nevěří ani v jiných státech: *„Upřímně mě to moc neláká. Kdybych se nenarodila v Rusku, tak bych měla jiný nadhled k volbám.“*[150] Další důvod zmiňovali pouze muži a to ten, že by se díky občanství České republiky zbavili povinnosti nastoupit do povinného vojenské výcviku: *„Nemohli by mě vzít do armády. Už si pro mě přišli k nám domů, kdybych neodjel, tak už jsem v armádě.“*[151] Jako další důvody uváděli dotázaní to, že by mohli svobodněji cestovat, měli více možností pro svůj osobní rozvoj nebo své sympatie k demokracii, která je v České republice: *„Chci být slyšet, a ne být utiskovaná.“*[152]

Zájem respondentů o české občanství

V odpovědi na otázku, o jaký typ pobytu by respondenti nejvíce stáli, se všichni jednoznačně shodli na stejné odpovědi, a to o občanství: *„Trvalý pobyt je mezizastávka mezi občanstvím, ale moc se neliší. Trvalý pobyt dává možnost být rezidentem na poplatky, můžeš mít majetek, registrovat podnik, pracovat, ale nemůžeš volit a dostat vládní pozice. Občanství*

[146] Respondentka č. 6, rozhovor ze dne 3. 4. 2023 (Praha).
[147] Respondent č 11, rozhovor ze dne 13. 4. 2023 (Hradec Králové).
[148] Respondentka č. 2, rozhovor ze dne 26. 3. 2023 (Praha),
[149] Respondentka č. 10, rozhovor ze dne 6. 4. 2023 (Hradec Králové).
[150] Respondentka č. 8, rozhovor ze dne 5. 4. (Praha).
[151] Respondentka č. 7, rozhovor ze dne 3. 4. 2023 (Hradec Králové).
[152] Respondentka č. 1, rozhovor ze dne 21. 3. 2023 (Hradec Králové).

už je krok, kdy jsi Čech a máš stejný práva. Takže samozřejmě bych chtěl občanství.“[153] Dotázaná respondentka uvedla, že by si přála mít české občanství jen za předpokladu, že by však nepřišla o své ruské: *„Pokud bych nepřišla o občanství Ruska, tak bych chtěla občanství České republiky, jinak bych zůstala u trvalého pobytu.“*[154] Další z respondentek uvedla, že by se klidně vzdala ruského občanství, jelikož v Rusku už téměř deset let nežije a ani se tam neplánuje vracet natrvalo. Na otázku, jaké emoce v respondentech vzbuzuje fakt, že by měli české občanství, došlo k častému oddychu a úsměvu na tváři: *„Měl bych pocit jistoty a taky to, že patřím do této společnosti, pocit bezpečí. Nemusím jít do povinné armády a bojovat. Budu mít jistotu, že mě tam nikdo nepošle do toho Ruska.“*[155] Dva z dotázaných uvedli, že ačkoliv by o české občanství stáli, neplánují se v České republice usadit natrvalo.

Překážky při získávání občanství

Jako jedinou překážku, která brání respondentům při získání občanství České republiky, uvedli, že tu ještě nejsou dostatečnou dobu. Osm respondentů z dvanácti je v České republice na vízu za účelem studia a počet let, které zde stráví, se dělí na polovinu. Z tohoto důvodu chtějí tři respondenti v nejbližší možné době přejít na vízum za účelem práce. Nikdo z respondentů se nedomnívá, že by nezvládl zkoušku z českých reálií, anebo z českého jazyka: *„Na získání občanství bych potřeboval roky. Test z českých reálií jsem si zkoušel dělat a tam jsem měl 100 %, takže toho nebojím.“*[156] Jako další překážku, kromě toho, že nesplňují léta, které zde musí strávit, uvedli dva respondenti to, že zde neplánují zůstávat. Jestliže se jejich plány změní, po splnění dané doby státem o státní občanství žádat budou: *„Česko je super pro život, ale některý země mě prostě lákají víc. A i kdybych tu teda zůstala do konce života, tak ale nebudu smutná a zažádám si o občanství.“*[157]

9.9. Závěrečné shrnutí výsledků výzkumného šetření

Demokratický vývoj České republiky, který nastal po pádu komunismu, s sebou přinesl nespočet změn nejen v politické a ekonomické oblasti, ale také v sociální. Tyto změny zlepšily

[153] Respondent č. 11, rozhovor ze dne 13. 4. 2023 (Hradec Králové).
[154] Respondentka č. 10, rozhovor ze dne 6. 4. 2023 (Hradec Králové).
[155] Respondent č. 5, rozhovor ze dne 29. 3. 2023 (Karlovy Vary).
[156] Respondent č. 7, rozhovor ze dne 3. 4. 2023 (Hradec Králové).
[157] Respondentka č. 2., rozhovor ze dne 26. 3. 2023 (Praha).

kvalitu života v České republice a vytvořily tak atraktivní prostředí nejen pro Čechy, ale i cizince. To se týká také ruské menšiny.

Značně menší míra korupce oproti té, která panuje v Rusku a snaha České republiky proti ní bojovat, přispívá ke stabilitě země a její důvěryhodnosti, zejména pak k důvěře obyvatelstva v český politický systém. Rozmanitější možnosti bezvízového cestování díky členství v Evropské unii je faktor, který jednoznačně přispívá k tomu, že Rusové usilují o získání českého občanství. S tím souvisí i více pracovních možností, které přitahují mnoho lidí z Ruska. Pro Rusy je dále lákavý pocit stability a ochrany, který Česká republika nabízí. Vzhledem k napjaté politické situaci se Rusové, kteří nesouhlasí s režimem Ruska a prchají ze státu, cítí v ohrožení a hledají lepší životní perspektivy v České republice pro svou budoucnost. Získání českého státního občanství je pro ně způsob, kterým si zajistí větší ochranu a stabilitu. Většina respondentů uvedla jako důvod pro svou migraci do České republiky nespokojenost s vládou Ruska. Nepřejí si být součástí toho, co se v Rusku děje a ani tomu nechtějí přihlížet. Rozhodli se proto opustit svůj dosavadní život, který v Rusku měli a odstěhovat se do jiného státu, kde budou moci začít žít v demokratických podmínkách, které jim Česká republika nabízí. V Rusku zanechali i své rodiny, a především muži nemohou své blízké vzhledem k válečnému konfliktu navštěvovat, jelikož by byli naverbování do armády a posláni bojovat proti Ukrajině. To si ani jeden z respondentů nepřeje. Vliv na jejich rozhodnutí nemá sobeckost nebo strach o holý život, ale jejich nesouhlas s tím, co Rusko na Ukrajině páchá. Neshledávají žádný důvod, proč se účastnit na zvěrstvech, které ruská vláda činí vůči Ukrajincům, protože se neztotožňují s vládou Ruska, nepřejí si s ní být spojováni a zastávají názor, že vláda Ruska není to samé jako Rusko. Chtějí být slyšeni a nebát se říct svůj názor, který je v Rusku trestně stíhaný, pokud není souhlasný s její politikou. S tím souvisí i zájem ruských respondentů podílet se na chodu českého státu. V rozhovorech vyslovili své přání, které jim umožní se aktivně nebo pasivně angažovat v politice. Ačkoliv někteří respondenti uvedli, že to není hlavní motivací pro získání českého občanství, určitě by na tuto možnost nezanevřeli a využívali ji. Respondenti byli značně ovlivnění politikou Ruska, proto byl zprvu jejich názor například na prezidentské volby značně negativní. Domnívají se, že volby v Rusku nejsou svobodné, ale především zmanipulované. Českou republiku vnímají jako demokratický stát, který jim umožňuje svobodně se rozhodnout, komu dají svůj hlas a také, že bude započítán a řádně sečten s hlasy jiných aktivních účastníků voleb. Dalším důvodem, proč si respondenti vybrali migraci do České republiky, byla kvalita vzdělávacího systému. Účastníci výzkumu byli nespokojeni s ruským školstvím. Domnívají se, že školy v Rusku nejsou na takové úrovni jako české školy.

Velmi často zmiňovaná byla právě Karlova univerzita, kterou někteří respondenti cíleně přijeli vystudovat, a to právě díky jejímu prestižnímu jménu, které má ve světě. Na ruské školství navazuje i vysoká míra korupce, která se sama o sobě nedá považovat za hlavní důvod, proč respondenti odjeli ze země původu, ale značně ovlivnila jejich rozhodování v tomto směru.

Respondenti se s životem v České republice seznámili především prostřednictvím jazykových kurzů, které po svém příjezdu absolvovali. Většina respondentů se však nedomnívá, že by jim jazykový kurz pomohl s integrací do české společnosti, protože jejich spolužáci byli všichni ze států bývalého Sovětského svazu. Utvořily se tak komunity rusky mluvících, které neměly potřebu navazovat kontakty s majoritní společností ani se učit český jazyk. Další situace, která bránila k integraci ruských respondentů, bylo období pandemie koronaviru, během níž byli odkázáni na komunikaci s majoritní společností pouze skrze technologie.

S přímou diskriminací má zkušenost pouze malá část respondentů, pouze tři respondenti, a to i po začátku válečného konfliktu na Ukrajině v roce 2022, avšak všichni respondenti se setkali s negativní změnou chování majoritní společnosti po zjištění země původu, a to podle jejich přízvuku nebo komunikace v ruštině. To však nemění jejich názor na Čechy, které jinak vnímají jako velmi přátelské lidi, jejichž důvěru si však musí zasloužit. Vztahy s nimi navazují bezproblémově, i když se někteří obávají jazykové bariéry. Domnívají se, že Čechy a Rusy ledacos spojuje. Více ale vnímají rozlišnost kultur. Překvapilo je zde pojetí svátků jako například Vánoc nebo Velikonoc i to, že je Češi slaví podle gregoriánského kalendáře. Nejvíce však před svým příjezdem očekávali podobnost českého a ruského jazyka. Byli si vědomi, že nejde o nijak totožný jazyk, ale nepředpokládali, že pro ně bude tak náročný.

Respondenti svůj život v České republice hodnotí velice kladně a stát dle nich splnil všechna jejich očekávání, která měli před svým příjezdem. Získali zde pocit bezpečí, rovnosti i možnosti nejen kariérního posunu, který by dle nich v Rusku nebyl možný právě kvůli výše zmíněné korupci, která se prolíná napříč všemi sférami státu. Jako velký benefit státu vnímají to, že je v srdci Evropy a součástí Evropské unie. Její členství v ní jim zajišťuje bezvízové možnosti cestování, které mladí respondenti hojně využívají. S čím jsou už méně spokojení, především respondenti z Prahy, ale i z Hradce Králové, jsou vysoké náklady na život, se kterými souvisí i vysoká míra inflace.

Většina respondentů se nachází v České republice s vízem za účelem studia, nebo z něj přešla na jiný typ pobytu. Ve svých odpovědích značně promítli svůj zájem o získání státního občanství České republiky i v případě, že by zde nechtěli zůstat natrvalo. Domnívají se, že cestovní pas členského státu Evropské unie jim umožní klidnější život a otevře více možností.

Také by se zbavili přílišné byrokracie, která je spojená s prodlužováním pobytu. Ta jim každý rok nezpříjemňuje život právě kvůli dlouhému čekání na příslušných státních orgánech i na vyřízení žádosti. V tuto dobu nemají respondenti žádnou jistotu, že zde budou moc nadále setrvat, a to v nich vyvolává značné obavy a pocit nejistoty. S prodlužováním víza se pojí i další náklady, mezi které patří i pojištění, které nebývá nikterak levné. Respondenti by získáním občanství nabyli jistoty a kontroly nad svým životem v tom slova smyslu, že by o jejich osudu nerozhodovalo Rusko, ale svůj domov, který si zde všichni několik let budují, by získali právě v České republice. Pro některé by to byl výsledek dlouholeté práce, při které se učili český jazyk, kulturu a historii naší země. Dosáhli by tak hřejivého pocitu, že je majoritní společnost přijala úplně a za své.

10. Závěr

Se zvýšením napětím mezi Ruskem a západními zeměmi v posledních letech se objevil zájem některých Rusů o získání evropského občanství včetně českého. Vztah Rusů k občanství České republiky je velmi různorodý a závisí na mnoha činitelích. Transkulturní rozměr pro tuto práci spočívá v jejím přístupu k danému fenoménu migrace. Vlivem, při kterém dochází k setkávání české a ruské kultury, během čeho se obě definují svými odlišnostmi, ale i společnými jmenovateli. Díky transkulturní komunikaci jsme schopni kulturního relativismu, který nám umožní s oběma kulturami pracovat a provést vzájemný dialog. Ten je nezbytný pro společné fungování české a ruské společnosti v České republice a vede k vzájemnému pochopení a respektu.

Většina ruských migrantů se do České republiky se do země stěhuje kvůli pracovním příležitostem, lepším ekonomickým podmínkám a politické stabilitě. Pravdivost těchto všech aspektů potvrdily i výsledky mého výzkumu. Získání občanství České republiky je dlouhodobý proces, který může přinést státu mnoho talentovaných lidí. Kvalifikace a zkušenosti v různých oblastech, které s sebou ruští občané přinášejí, může přinést nové myšlenky a přístupy. Rusové s českým občanstvím mohou využívat zdravotní a sociální zabezpečení, kandidovat na politické pozice a získávají právo volit, a to je ze strany Rusů velmi žádané, jak bylo zjištěno během výzkumu. O občanství stojí právě kvůli možnostem, které se jim naskytnou jako právoplatným občanům České republiky. Na druhou stranu je nezbytné si uvědomit, že získání občanství samo o sobě nemusí být dostatečným pro úspěšnou integraci. Integrace do nového prostředí vyžaduje čas, trpělivost a úsilí ze strany jednotlivce, ale také respekt a toleranci ze strany majoritní společnosti a institucí v České republice. Získání českého občanství může být tedy důležitým krokem pro Rusy, kteří zde žijí, ale musí být doprovázeno dalšími kroky směrem k úspěšné integraci a k respektování kulturních rozdílů. K pochopení ruské menšiny v České republice je nutné se oprostit od předsudků, které někteří čeští občané v sobě přechovávají v návaznosti na historii a pokusit se i vzhledem k přetrvávajícímu konfliktu na Ukrajině zamezit těm nově vznikajícím. Nahlížet na každého Rusa jako na individuální osobu. Občanství nemá žádný vliv na strukturální integraci. Respondenti nachází své místo ve školách i na pracovištích bez ohledu na to, zda jsou občané České republiky nebo nikoliv. Při sociální integraci to také nehraje žádnou významnou roli. Ačkoliv se Rusové během ní učí novému jazyku, zvyklostem a snaží se přizpůsobit místnímu životu, není brán žádný zřetel na to, zda jsou nebo nejsou českými občany. A to i přes to, že navazují sociální kontakty s majoritní společností. V okamžiku kulturní integrace si Rus začne osvojovat nové prvky kultury, může si nadále zachovávat svou

vlastní kulturu, anebo od ní začne upouštět. Na ní navazuje integrace identifikační, ta je z mého pohledu nejdůležitější. V ní Rus identifikuje sám sebe, jak se cítí a přebírá v ní svou novou identitu. Identifikace je dále pro občanství důležitá proto, že neznamená pouhé držení českých dokladů totožnosti, ale zahrnuje i pocit příslušnosti k danému státu a jeho majoritní společnosti, která sdílí jisté hodnoty, zvyky a tradice. Identifikace s novým občanstvím umožní Rusům cítit se součástí nové komunity. Ve výše uvedených rozhovorech bylo potvrzeno, že občanství by pro Rusy bylo potvrzení úspěšné integrace. Cítili by se díky němu přijatí ze strany majoritní společnosti i jejich součástí.

Výzkum, který jsem uskutečnila, značně potvrzuje, že Rusové v České republice mají významný zájem o její občanství. Vidí ho jako důležitý prvek pro to, jak se ve společnosti cítí i jak na ně společnost pohlíží. Výzkum potvrdil, že Rusové, kteří žijí v České republice, mají přátelský vztah s majoritní společností, avšak si stále udržují svou ruskou komunitu, ve které se pohybují. Dalším a nezbytným faktorem, který ovlivňuje zájem Rusů o státní občanství, může být i jejich nízký věk a délka života v České republice. Čtyři z dotázaných respondentů ve svých odpovědích uvedlo, že jejich pohled na Rusko i chování, se po letech strávených v České republice diametrálně proměnil. Jsou liberálnější a otevřenější. Jeden z respondentů výslovně uvedl, že život v České republice v něm probouzí jeho liberálnější stránky, o kterých ani nevěděl. Respondenti dále uváděli, že se cítí být poevropštěni a jejich názory se vlivem jejich pobytu v centru Evropy proměnily.

Výzkum, kterým jsem realizovala, byl pro mě přínosný v mnoha směrech, neboť se Ruskou menšinou v České republice zabývám již několik let a jsem s ní téměř nepřetržitě kontaktu. Literatura, kterou jsem během práce využívala, mi však dala mnohem komplexnější náhled na ruskou menšinu a spolu s respondenty zodpověděla hned několik otázek, které jsem měla. Jako největší přínos své práce shledávám možnost nahlédnout do životních příběhů mnou oslovených respondentů a jejich projevené důvěry vůči mně.

Domnívám se, že předložená bakalářská práce může být přínosem k lepšímu porozumění Rusům, kteří žijí v České republice a k jejich integraci do majoritní společnosti. Získání českého občanství může pro Rusy znamenat jeden z klíčových kroků pro plnou integraci a zjištěné poznatky této práce mohou být užitečné pro různé instituce, které se zabývají integrací cizinců. Dále může být práce přínosná, pokud inspiruje nějakého dalšího jedince k následujícím výzkumům ruské menšiny v České republice. Nově vzniklé studie mohou přinést další podněty, které by mohly vést ke zlepšení integrace cizinců do majoritní společnosti, ale také k posílení česko-ruských vztahů. Celkově lze tedy uvést, že výsledky

předložené bakalářské práce mohou přispět k lepšímu pochopení této problematiky, mohou sloužit jako inspirace pro další výzkumné práce a podpořit tak rozvoj multikulturní společnosti.

Seznam použitých zdrojů

BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3875-6.

BILÍK, Petr. *České země a Československo ve 20. století.* Olomouc: Olomoucký kraj, 2013. ISBN 978-80-87535-76-9.

BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ, ed. *Etnické komunity v české společnosti*. Praha: Ermat, 2006. ISBN 80-9030-86-7-8.

DEAUX, Kay. *To be an immigrant,* New York: Russel Sage Foundation, 2006. ISBN 978-0-87154-085-0.

DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. ISBN 978-80-7419-039-1.

GABAL, Ivan. *Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace.* Praha: G plus G, 1999. ISBN 80-86-103-23-4.

HERBIAN KARLIKOVÁ, Simona a Pavla ČERYCHOVÁ. *Manuál lokální integrace migrantů v České republice*. Praha: Sdružení pro integraci a migraci, 2020. ISBN 978-80-906488-2-1.

HORÁKOVÁ, Milada. *Výzkum rodin migrantů v ČR: východiska a základní pojmy projektu Návrh informačního systému o rodinách migrantů z třetích zemí.* Praha: VÚPSV, 2014. ISBN 978-80-7416-208-4.

KILIAS, Jarosław. Renanovské pojetí národa a současná sociologie. *Sociologický časopis* 39 (4), 1999: 423-432.

KOLDINSKÁ, Kristina a Harald Christian SCHEU a Martin ŠTEFKO, ed. *Sociální integrace cizinců*. Praha: Auditorium, 2016. ISBN 978-80-87284-60-5.

KREJČÍ, Oskar. *Geopolitika Ruska.* Praha: Professional Publishing, 2017. ISBN 978-80-906594-9-0

LEONTIYEVA, Yana a Martin VÁVRA. *Postoje k imigrantům.* Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2009. ISBN 978-80-7330-173-6.

MAREŠ, Miroslav. *Etnické menšiny a česká politika: analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. ISBN 80-7325-050-0.

PALÁT, Milan. *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*. Ostrava: Key Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-228-0.

PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice*. Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006. ISBN 80-87025-07-5.

PETRÁŠ, René. *Cizinci ve vlastní zemi: dějiny a současnost národnostního napětí v Evropě*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-32-2.

PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-709-1.

RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-023-0.

SCHEBELLE, Danica, Lucie CVIKLOVÁ, Jan KUBÁT a Milan TUČEK. *Mezikulturní povědomí a interkulturní komunikační kompetence u dospělé populace Ukrajinců a Rusů žijících na území Hlavního města Prahy*. Praha: RILSA, 2022. ISBN 978-80-7416-434-7.

SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů*. Praha: Pavel Mervart, 2010. ISBN 978-80-87378-49-6.

SLÁDEK, Karel. *Ruská menšina a česká společnost: východiska transkulturní komunikace*. Ostrava: Moravapress, 2014. ISBN 978-80-87853-12-2.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

ŠTICA, Petr. *Etika a migrace: vybrané otázky současné imigrace a imigrační politiky*. Ostrava: Moravapress, 2014. ISBN 978-80-87853-20-7.

UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠŤÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016. ISBN 978-80-905942-9-6.

UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠŤÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost.* Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016. ISBN 978-80-905942-9-6.

VEBER, Václav a Pavla ŠTORKOVÁ, ed. *Rusko a Evropa 2013*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, 2015. ISBN 978-80-7395-874-9.

ŽELVIS, Vladimir Iljič. *Jací jsou? - Rusové: zábavný průvodce národní povahou.* Brno: Lingea, 2019. ISBN 978-80-7508-510-8.

Elektronické zdroje

AUGUSTYN, Adam**.** Russian language. *Britannica* [online] [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: https://www.britannica.com/topic/Russian-language

CRESWELL, John Ward. *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches.* [online]. Thousand Oaks: SAGE, 2008. [cit. 2023-04-29]. ISBN 978-1-5063-8670-6. Dostupné z: https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_609332/objava_105202/fajlovi/Creswell.pdf

ČESKÁ ASOCIACE RUSISTŮ. Čar. [online]. Praha: ČAR [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://asociacerusistu.cz/?page_id=5

ČESKÁ TELEVIZE. *Češi, národ ateistů?* ČT 24 [online]. Praha: Česká televize [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1443826-cesi-narod-ateistu

ČESKO-RUSKÁ SPOLEČNOST. Úvod. *Česko-Ruská společnost* [online]. Praha [cit.2023-04-23]. Dostupné z: https://www.spnv.cz/index.php?nid=9560&lid=cs&oid=1989113

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Cizinci v ČR podle státního občanství v letech 1994 - 2021 (k 31. 12.). *Český statistický úřad* [online]. Praha: Ředitelství služby cizinecké policie [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Státní občanství. *Sčítání 2021* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/scitani2021/statni-obcanstvi

GOROJETSKIY, Sergey. *Российский центр науки и культуры в Праге* [online]. Praha [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: http://rsvk.cz/glavnaya/o-tsentre/

JANÍČKO, Michal. *Pražští Rusové*. Naše společnost [online]. 2012 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/a1436/f28/Pražští%20Rusové.pdf

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Studenti VŠ – cizinci podle státního občanství. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/165384708/290027220415.pdf/414bc204-5666-4fc6-aa55-81751bf3cb2d?version=1.1

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Příjezd do ČR, povinnosti a délka pobytu. *Ministerstvo vnitra české republiky* [online]. Praha: MVČR [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/prijezd-do-cr-povinnosti-a-delka-pobytu.aspx

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Slovníček pojmů. *Ministerstvo vnitra české republiky* [online]. Praha: MVČR [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Trvalý pobyt. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MVČR [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-trvaly-pobyt.aspx

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Udělení státního občanství České republiky. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MVČR [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Dlouhodobé vízum, dlouhodobý pobyt a trvalý pobyt. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: MZV [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kde_podat_zadost_o_vizum/dlouhodobe_vizum_dlouhodoby_pobyt_a.html

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Program občanská společnost. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: MZV [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/aktuality/program_obcanska_spolecnost.html

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Zpřísnění vstupu do ČR / Schengenu pro občany Ruska. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: MZV [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/aktuality/zprisneni_vstupu_do_cr_schengenu_pro.html

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČESKÉ REPUBLIKY. Udělování státního občanství ČR. *Národní pedagogický institut České republiky* [online]. Praha [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: https://cestina-pro-cizince.cz/obcanstvi/obecne-informace/zadost-o-udeleni-statniho-obcanstvi-cr/

POSPÍCHALOVÁ, Adéla a MIHOLOVÁ, Kristýna. Migrace. In: *Dovedu to pochopit „Migrace"* [Příručka pro učitele] [online]. Praha: Varianty [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://cloud.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/news_431.pdf

Povolení k dlouhodobému pobytu na území – obecně. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MVČR [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://prod.frs.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-tretich-zemi/dlouhodobe-pobyty/povoleni-k-dlouhodobemu-pobytu-na-uzemi-obecne/

Push and Pull Factors and Lee's Theory of Migration [online] [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://epgp.inflibnet.ac.in/epgpdata/uploads/epgp_content/S000453PO/P001844/M029737/ET/1525155291PS_MU_15Lee_Migration_Theory__Push_and_pullModule15Paper10Ed.pdf

RUSKÝ KULTURNÍ OSVĚTOVÝ SPOLEK NA MORAVĚ. O nás. *Ruský kulturní osvětový spolek na Moravě* [online]. Brno [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: http://rkosm.cz/cs/o-nas/

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Rada vlády pro národnostní menšiny. *VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY* [online]. Praha: Vláda ČR [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/obyvatelstvo-cr-podle-narodnosti-6518/

Zákon č.186/2013 Sb., o státním občanství České republiky *a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)*, In: Zákony pro lidi [online]. AION CS [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186?citace=1